Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 67. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 8-го КВІТНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, APRIL 8, 1955. No. 67. VOL. LXII.

ЗДА І СССР ЗМАГАЮТЬСЯ В ПРОДУКЦІЇ РАКЕТ

Вашингтон. — Шеф штабу летунства генерал Натан Ф. Твайнінґ зізнавав на Сенатській Підкомісії Видатків в справі видатків на оборону і заявив, що летунство СССР стає поважною загрозою для ЗДА. Твайнінґ казав, що ця загроза виникає не тільки з більшого числа літаків, які мають Совєти, але також із того, що вони мають можність довезти страшну атомову зброю на далеку віддаль. Шеф штабу летунства твердив, що тепер відбуваються змагання між ЗДА та СССР в тому напрямку, щоб випродукувати балістичні керовані стрільна, які можуть летіти з швидкістю 10,000 миль на годину та дійти до самого серця ворожої країни. Він також сказав, що СССР тепер продукують турбомоторовий бомбовик, який може летіти на таку віддаль, що зможе долетіти до нашої країни. В зв'язку з переслуханнями в справі оборонного бюджету на Сенатській Підкомісії Видатків порушили також справу зменшення числа наземних військ ЗДА. Уряд запропонував видати на оборону в р. 1956-56 в сумі 34 більйонів долярів. Коштом зменшення числа наземних збройних сил уряд пропонує збільшити бойову силу летунства. Армія мала б бути зменшена з 1,270,000 вояків до 1,027,000, а морська піхота мала б бути зменшена на 31,000 вояків. На цій підкомісії зізнавав також і шеф штабу армії генерал Метью Б. Ріджвей. Демократичний сенатор Денніс Шавез запитав генерала Ріджвея, чи він за тим, щоб наземні війська були сильніші, ніж це запропоновано в урядовому пляні. Генерал Ріджвей у відповідь відчитав наперед приготовану заяву, в якій сказав, що вважає за невідповідне тепер повторювати ті всі свої закиди в цій справі, які він вже давніше підносив. Але ця відповідь генерала Ріджвея не вдоволила демократичних членів підкомісії. Та Ріджвей не погодився дати нової заяви в цій справі, і сенатори мусіли вдоволитися заявою Ріджвея про те, що він, як „добрий вояк", думає, що армія сповнить свою світову місію навіть із зменшеними наземними збройними силами. В попередній своїй заяві генерал Ріджвей казав, що нова атомова зброя вимагає збільшення, а не зменшення числа наземних військ. Під час цих переслухань стверджено, що Об'єднані Шефи Штабу не погодилися на зменшення числа наземних військ. Це запропонувала Рада Крайової Безпеки. Всі роди збройних сил як „добрі вояки" мають виконувати те, що їм наказують. Ріджвей пропонував не зменшувати збройні наземні сили з 1,270,000 вояків до 1,027,000, тільки збільшити до числа — 1,300,000. Після закриття засідань Сенатської Підкомісії Видатків сен. Шавез заявив, що він набрав переконання після зізнань високих військовиків, що на Далекому Сході в найближчому часі ніщо не станеться таке, що було б небезпечне для ЗДА.

Експльозія атомової ракети шість миль понад Невадою

Ляс Веґас, Невада. — Під час випробування протилетунської атомової зброї над досвідними полями в Неваді, експльодувало кероване стрільно на висоті шістьох миль над землею. Вибух цієї атомової ракети, випущеної з літака, був такий сильний, що міг знищити ціле з'єднання ворожих бомбовиків. Сила цього керованого стрільна становила, як здогадуються, від п'яти до десяти тонн вибухового матеріялу TNT. Ця проба відбувалася з літака типу B-47. Недавно Комісія Атомової Енерґії та департамент оборони повідомили, що ЗДА мають таку протилетунську зброю, яка може знищити цілі з'єднання ворожих бомбовиків навіть тоді, коли експльозія цього керованого стрільна відбудеться пів милі від призначеної цілі. Це була найвища експльозія атомової зброї в ЗДА. Після експльозії виникла багатокольорова хмара на висоті 30,000 стіп понад димовими знаками, які робили шість турбомоторових літаків типу F-86. В цій пробі не брали участи надземні війська, тільки самі військові літаки.

АФП і КІО погодилися в основних пунктах свого статуту

Вашингтон. — Делегати Американської Федерації Праці та Конґресу Індустріяльних Організацій прийшли до згоди в основних пунктах статуту, який має обов'язувати спільну робітничу організацію. До згоди прийшло під час чотиригодинної конференції. Закінчення праць над оформленням нового статуту має бути в дні 2 травня цього року, коли засідатимуть повні комісії АФП і КІО. Немає найменшого сумніву, що ще в цьому році прийде до затвердження статуту, хоч ще й досі не вирішили, де це відбудеться і коли. В статуті має бути і такий пункт, згідно з яким можна буде припиняти в членських правах ті робітничі спільки, які приймуть на своїх членів ті робітничі організації, які були позбавлені членства внаслідок їхніх зв'язків з комуністами.

В АМЕРИЦІ

● **Пресовий секретар** Білого Дому Джеймс С. Гаґерті заявив, що в квітні президент Айзенгавер не матиме пресової конференції. „Конґрес на феріях, і ми також хочемо мати ферії", — сказав Гаґерті.

● **Десятирічний хлопець** Пол Расс із Бостону попік собі ноги, і лікарі заявили, що його врятувати можна тільки в тому разі, коли пересадити на попечені місця шкіру з інших людей. Понад сто осіб зголосилися пожертвувати трохи своєї шкіри, щоб врятувати попеченого хлопця. Між жертводавцями були також батько, мати й сестра Пола Расса. „Люди — добрі", — сказав батько цієї дитини.

● **Від червня цього року** в Ню Йорку два поліційні авта з радаровими приладами контролюватимуть швидкість їзди автами.

● **З Державного департамен**ту в 1954 році звільнено двох службовців за зв'язки з комуністами. Третього службовця звільнено як небезпечного для державної оборони з інших причин. В цьому департаменті працюють 11,282 службовці.

● **П'ятого квітня** митні урядовці в Ню Йорку мали багато праці, бо того дня прибули з Европи аж шість кораблів із 3,700 пасажирами. Між цими кораблями прибули й такі велетні, як „Квін Елізабет" та „Іль де Франс". Це було найбільше число пасажирів, які цього року на протязі одного дня прибули до цього міста.

● **Президент Айзенгавер** досі мав право голосування в Ню Йорку, де він був президентом Колумбійського університету. Тепер він і його дружина голосуватимуть в стейті Пенсилвенія, де знаходиться Айзенгаверова фарма.

● **В Шикаґо, Іллиной,** знову переміг у виборах на посадника міста демократичний кандидат Ричард Дж. Дейлі. Демократи керують управою цього міста вже понад 20 років. Републіканський кандидат перепав, хоч дістав поважне число голосів.

● **Чарлз Е. Вилсон** керує департаментом оборони ЗДА, але він безсильний, коли мусить підписувати черговий чек для своєї дружини. Вилсон сказав секретареві фльоти Томасові: „Моя дружина думає, що я все ще працюю в фірмі Дженерал Моторс". В цій фірмі Вилсон заробляв річно 566,200 долярів, а тепер дістане як секретар оборони — 22,500.

Число затруднених збільшилося в березні на 539,000

Вашингтон. — Статистичне Бюро департаменту торгівлі повідомляє, що в місяці березні цього року число затруднених збільшилося на 539,000 і дійшло до 60,477,000 осіб. В тому самому часі число безробітних впало на 207,000 і виносило 3,176,000. Це нормальна знижка числа безробітних в цьому часі. Ця статистика обіймає тільки тих робітників, які були зареєстровані. Число нововозатруднених перевищає число тих, які перестали бути безробітними, бо жінки фармерів та молоді робітні сили, які ще досі не працювали, почали працювати. На збільшене число затруднених вплинув і той факт, що в фабриках число затруднених в березні зросло на 160,000 осіб. Це збільшене число затруднених в фабриках в березні цього року — найвище впродовж попередніх дев'ятьох років. Тепер у фабриках працюють 16,300,000 робітників. Майже всі мануфактурні фабрики в місяці березні працювали довше, як у попередніх місяцях. Це збільшене число годин праці в березні виносить три десяті одної години, і становить 40.7 годин, на 1.2 годин більше, як в тому самому місяці попереднього року.

Відмовляються від поїздки на конференцію до Москви

Ню Йорк. — Двох учених — проф. Ричард Р. Фейнмен з Каліфорнійського Інституту Технології та д-р Фріман Дж. Дайсон, британський громадянин, викладач Принстонського Університету, відмовились від поїздки до Москви, куди їх запросила Академія Наук СССР на конференцію для „розгляду проблем теоретичної фізики". Обидва професори спочатку запрошення прийняли, але після нарад з компетентними особами з Комісії для атомової енерґії вирішили не їхати, бо така поїздка могла б привести до небажаних комплікацій і зокрема була б особистим риском для них. Зокрема д-р Дайсон, як британський громадянин, міг би, поїхавши на конференцію до Москви, не дістати дозволу американської імміґраційної влади на повний в'їзд до ЗДА. Конференція в Москві началася 31 березня і мала закінчитися дня 7 квітня. Проф. Фейнмен, який працював під час другої світової війни в ділянці атомової продукції, одержав в цій справі спеціяльне запрошення від совєтського амбасадора у Вашинґтоні Зарубина і навіть запевнення, що совєтський уряд заплатить йому всі кошти зв'язані з поїздкою.

СПРАВА КАНОНІЗАЦІЇ МИТР. ШЕПТИЦЬКОГО АКТУАЛІЗУЄТЬСЯ

Рим. — Справа канонізації Митрополита Андрея Шептицького, започаткована 1947 року редемптористом о. Марком Стеком у Німеччині, стає все більше актуальною і в католицькому світі піднімається все більше голосів за конечністю відбуття канонізаційного процесу. Щоб могти зібрати всі свідоцтва про святість життя Митрополита Андрея Шептицького Архієпископ кир Іван Бучко, Апостольський Візитатор для українців в Західній Европі, звернувся до Папи Пія XII з проханням встановити інформативний процес і доручити його ведення, як постуляторові, о. архимандритові Петрові Кревзі. Заходи кир І. Бучка увінчалися успіхом і за уповноваженням Святішого Отця та на основі окремого листа в цій справі кард. Тіссерана, о. Петро Кревза починає свою працю над збиранням матеріялів, потрібних для канонізаційного процесу. Будуть зібрані зізнання багатьох видатних чужоземних католицьких духовних і світських діячів, знайомих і захоплених ідеями і діяльністю Митрополита Андрея Шептицького. Разом з цим готується видання різними мовами великої монографії про життя і діяльність Митрополита.

НЮ ЙОРК ПІД ЗНАКОМ ЮВІЛЕЙНОЇ ІМПРЕЗИ УСУСУСІВ

Ню Йорк. — Велика місцева українська громада з помітною врочистістю приготовляється до святочного відзначення 40-річчя збройного виступу Українських Січових Стрільців. У рямках тих святкувань відбудеться дві імпрези: Ювілейна Академія в залі Фешин Інституту при 24-ій вулиці в неділю, 10-го квітня, о год. 3-ій пополудні, та зустріч громадянства з представниками УСС-ів того ж самого дня о год. 7-ій ввечорі в залі Народного Дому. В програмі Академії передбачено, крім відкриття врочистого входу УСС-ів на залю, Апелю Поляглих та святочної промови, ще також спеціяльний концерт стрілецьких пісень у виконанні хору „Думка".

Пограбували банк в Ню Йорку на суму 305,000 долярів

Ню Йорк, Н. Й. — Три бандити, користуючись машиновою зброєю, напали на відділ Чейз Манґаттен Банку в Квінсі, частині Великого Ню Йорку, та пограбували там рекордову суму грошей — 305,243 долярів, забираючи їх в мішки малими банкнотами. Один із бандитів заявив після доконаного злочину, що вони приготовлялися до цього нападу впродовж шістьох місяців. Вони знали докладно банк, та його урядовців. Напад почався ще 8 год. 35 мінув, коли бандити на Лонґ Айленді всіли до авта банкового урядовця Генрі Барденгаґена та, стероризувавши його, приїхали разом із ним під банк. Там саме тоді надїхав директор цього банку Вільям Давнінґ. В банку вже були деякі урядовці, яких бандити стероризували машиновою зброєю та після того втекли на вулицю, де на них чекав у вкраденім авті четвертий бандит. Поліція почала енерґійні розшуки за злочинцями. Авто, яким втекли, знайдено коло полудня кілька бльоків від місця злочину. ФБІ також старається викрити цих злочинців.

ПІСЛЯ ЗУХВАЛОГО ПОГРАБУВАННЯ БАНКУ

Юрба цікавих, що зібралася на вулиці біля філії Манґаттенського Банку у Вудсайд, Лонґ Айленд в стейті Ню Йорк, де грабіжники забрали з каси банку 305.600 долярів готівкою.

ІДЕН ПЕРЕБРАВ УРЯД ПРЕМ'ЄРА АНГЛІЇ

Президент Айзенгавер і державний секретар Доллес славлять Ідена, як приятеля Америки

Антоні Іден — усміхнений і радий — після авдієнції в королеви Єлисавети II, від якої він одержав почесне доручення очолювати британський уряд. Іден — наймолодший (57 років) прем'єр Британії за останніх 30 літ.

Лондон. — Королева Єлисавета запропонувала Антоні Іденові стати прем'єром і першим лордом скарбу і він прийняв ту місію. Авдієнція Ідена у королеви тривала 40 хвилин і після неї появився короткий офіційний комунікат про призначення Ідена. Безпосередньо після цього Іден виступив у своєму новому характері в палаті громад, стрінувши там одностайне одобрення від своєї консервативної партії та ввічливі куртуазійні бажання від опозиційної Партії Праці. У своїй власній промові Іден славив свого попередника, дякував усім членам парляменту за їх прихильну до нього поставу й запевнив наприкінці, що „Зроблю все, що зможу зробити на службі своїй батьківщині". Зміни в англійському уряді будуть оприлюднені завтра-позавтра, коли англійський парлямент роз'їдеться на великодні ферії. Великих змін не буде, а найважнішою із них буде призначення нового міністра закордонних справ, що ним по всій імовірності стане теперішній міністер оборони, МекМіллян. Найближчим завданням нового англійського прем'єра — говориться в англійських політичних колах і пишеться в англійських провінційних часописах (бо в Лондоні часописний страйк продовжується), — буде приготування нових парляментських виборів, які мабуть будуть розписані вже на 26 травня ц. р. Іден, як наступник Черчила на становищі прем'єра, став також автоматично головою консервативної партії.

Президент Айзенгавер і державний секретар Доллес з найбільшими похвалами висловились про нового англійського прем'єра. Президент назвав його своїм близьким приятелем, з яким раз-у-раз стрічався у воєнних і післявоєнних роках. Дж. Ф. Доллес підкреслив приязнь і союзницьку вірність Ідена у відношенні до Америки. Антоні Іден дістав ґратуляційні листи й телеграми з різних сторін світу.

Черчил розпращався з Лондоном

Лондон. — Винстон Черчил видав прощальний обід для телефоністок, післанців і всієї служби, які разом із ним працювали впродовж останніх років його прем'єрування. Разом було коло 100 осіб. На тому обіді була також найближча родина Черчила. Після обіду Черчил попрощався з усіми, що служили йому, стиском руки, після чого остаточно виїхав з того свого офіційного помешкання на Давнінґ Стріт напроти міністерства закордонних справ до своєї приватної резиденції в Чартвелл в провінції Кент. Перед його домом в Лондоні зібралось було коло 1,000 осіб, які зробили Черчилеві овацію, а те саме повторилось при його приїзді до Чартвелл. Черчил був очевидячки глибоко зворушений, але, зрештою, не визбувся прикметного йому гумору і жартував з людьми. Він виїздить на Сицилію на ближче неозначений час, але рахують, що він повернеться до Англії під час парляментських виборів, з кінцем наступного місяця.

За КЦАБ-ом розлітається і КЦОНР

Париж. — Центральне бюро російської еміґраційної організації „Союз Борби за Свободу Росії" опублікувало заяву про вихід цього Союзу з т. зв. Координаційного Центру Визволення (освобождєнія) Народів Росії, створеного на місце колишнього „Координаційного Центру Антибольшевицької Боротьби" — (КЦАБ). Водночас зрезиґнував із свого становища предсідник КЦОНР-а, відомий російський політичний діяч С. П. Мельґунов. Причиною виходу „Союзу Боротьби" і резиґнації Мельґунова було те, що більшість членів КЦОНР'а на засіданні дня 27 березня вирішили звернутися до Американського Комітету для визволення від большевизму з новими пропозиціями в справі співпраці, не зважаючи на те, що Американський Комітет відкинув домагання російських еміґрантів із КЦОНР'у підтримувати „самостійну російську політичну акцію" і підтримувати матеріяльно російські еміґрантські організації. „Союз Борби за Свободу Народів Росії" і Мельґунов вирішили, що в такій ситуації співпраця з Американським Комітетом... „не тільки не дає користи, але її не можна теж погодити з гідністю російського еміґрантського загалу". Попередила всю цю справу заява голови Американського Комітету, Новленда Сарджента, на конференції з Мельґуновом дня 11 лютого ц. р., що Американський Комітет всю свою діяльність трактуватиме як чисто американську акцію (мюнхенський „Інститут для вивчення Історії і Культури СССР" та радіо „Визволення" згідно з заявою п. Сарджента — це американські установи!) і буде допомагати еміґрантам тільки індивідуально, а еміґрантським організаціям тільки в тому випадку, коли їх конкретні пропозиції будуть відповідати завданням Американського Комітету.

„Український Збірник" Інституту для вивчення історії та культури СССР

У виданні мюнхенського Інституту для вивчення історії та культури СССР вийшла книга І-ша „Українського збірника", датована груднем 1954 року. Розмір — велика вісімка, стор. 210. Зміст збірника: П. Курінний — Большевицька аґресія проти України (1917-21), Б. Мартос — Завоювання України большевиками, О. Юрченко — До питання совєтизації національних республік СССР, Г. Ващенко — „Визволення" Західньої України большевиками, Г. Ф. — Совєтський Ужгород (спостереження очевидця), Г. Костюк — Останні дні життя академіка М. Грушевського, С. Ю. Процюк — Принципи плянового господарства в СССР та їх здійснення в Україні, С. Наґай — Житлове будівництво і побутові умовини в СССР, П. Лютаревич — МТС в Україні. Докладніший перегляд збірника поданий буде пізніше.

Прем'єр Ірану Загеді подався до димісії

Теґеран. — Генерал Фазлоллях Загеді, прем'єр Ірану, подався до димісії наслідком поганого стану свого здоров'я. Він виїздить до Европи, мабуть до Німеччини, порадитись лікарів-спеціялістів. 62-річний ген. Загеді став славною у міжнародному світі фіґурою як той, що в 1953-му році перевів збройний переворот у користь шаха Рези Палеві, скинувши диктаторського прем'єра Моссадека та перевівши після того перевороту радикальну чистку всього іранського державного апарату з комуністичного елементу. Шах запропонував міністрові судівництва Гуссейнові Алі скласти новий уряд.

Не вдалась нова комуністична імпреза в Індії

Ню Делгі. — У столиці Індії відкрито так звану „конференцію азійських народів". Прибуло на неї 188 делеґатів із 12 країн, а саме від: Цейлону, комуністичного Китаю, Японії, Ливану, Монґолії, Пакістану, Сирії, Йорданії, північного В'єтнаму, Північної Кореї, Совєтського Союзу та Індії. Найбільшу делеґацію прислали китайські комуністи, бо зложену з 40 душ. Совєтську делеґацію очолює Ніколай Тіхонов, письменник. Цей ніби пан-азійський конґрес - це чергова комуністична пропаґандистична імпреза, що прикривається фразами про мир. Всі делеґати — це комуністи або їх поплентачі. Зібрання відкрито на майдані під голим небом недалеко індійського парляменту. Офіційні індійські чинники тримаються осторонь, так само члени урядової конґресової партії дістали вказівку не брати участи в тому конґресі. Індійська група, яка взяла участь на відкритті „конференції" виступила з неї, переконавшись про її комуністичний характер. Аранжери приготовлялися на 5,000 відвідувачів, приявних, разом із делеґатами, не було більше 1,000 осіб. [illegible]

В СВІТІ

● **В Смені,** маленькому арабському королівстві, відбулась маленька родинна революція: один із молодших братів короля Умама ель-Іслями Ахмеда підбурив проти свого брата-короля частину війська, а другий брат став в обороні короля. Але революція не вдалася, бунтівничий брат втік до Савді Арабії, а вояки подались на англійську території Адену і там дали себе роззброїти.

● **У Західньому Берліні** заарештовано Гергарда Бека за спробу схопити Лізу Штайн, службовичку американської радіостанції, втікачку із східньої зони Німеччини. Її обов'язком було приймати відвідувачів радіостації. Гергард Бек часто відвідував радіостацію, познайомився з Лізою, а в неділю зустрінувся з нею в каварні і почастував її затруєними цукорками.

● **У Трієсті,** який пів року тому в атмосфері загальної радости тамошнього італійського населення повернено до Італії, панує тепер далеко гірший настрій, бо Італія не всилі давати цьому місту стільки матеріяльних користей, скільки давала їх американсько-англійська окупація, що затруднювала для обслуги порту і війська тисячі місцевих робітників. Ситуацію використовують комуністи, які проте, не хочуть єднатися з загальноіталійськими комуністами, закидаючи їм повну залежність від Москви.

● **Колишній французький** прем'єр Поль Рейно проголосив заклик до всіх західніх союзників Франції, щоб всі вони, включно з Францією, устійнили спільні дні для парляментських виборів. Він твердить, що для нормальних міжнародних взаємин найбільшою перешкодою є вибори в тій чи іншій країні, бо тоді уряд даної країни зайнятий тільки виборчою кампанією, під кутом якої розв'язує також закордонні справи.

● **Розмови про звільнення** американських летунів з комуно-китайської в'язниці продовжуються — заявив генеральний секретар Об'єднаних Націй Гамершилд.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВІДХІД ЧЕРЧИЛА

Сер Винстон Леонард Спенсер Черчил, у 80-му році життя і після 60 років блискучої кар'єри державного мужа, зрезиґнував з посту прем'єра Об'єднаного Королівства і відійшов у стан спочинку, задержуючи ще за собою почесний пост члена парляменту. З його відходом обернулась остання сторінка великої історичної епохи, якої він є найвидатнішим співтворцем і символом.

„Відійшов титан" — називає резиґнацію сера Винстона в редакційній статті „Н. П. Таймс". „Історія їхала поруч сера Винстона в автомобілі, що віз його до Букінґгемського палацу, де він склав королеві Єлисаветі свою резиґнацію" — пише „Геральд Трибюн".

„Мені здавалось, що я йду з Призначенням", — згадує Черчил у своїх спомннах про одну ніч 1940-року, коли він став прем'єром, щоб рятувати Англію від смертельної загрози. Найбільші признання, найвищу оцінку і найглибшу пошану висловлює світ цьому велетневі історії і справжній людині Провидіння. Навряд чи можна знайти в історії другу людину, яка дістала б таку оцінку і такі признання вже за життя, але навряд чи можна назвати другу людину, якій судилося б відіграти в історії таку ролю, яку відіграв сер Винстон.

Очевидно, що безприкладна історична роля цього державного мужа нерозривно зв'язана з Англією. Черчила вважають за персоніфікацію Джона Була, символу англійського характеру, не тільки його власним характером, але навіть і виглядом. Черчил — це типовий представник англійської раси і, можна сказати, її еманації. Черчил є уосібленням тієї ради в мирі і війні, в найбільш славних і в найбільш трагічних періодах. Значення і роля Черчила — світових маштабів.

Черчил, як і кожна людина, мав свої добрі і злі сторінки, — він творив великі діла, але допускався також і помилок. На це бо він мав і багато часу: членом парляменту став він ще за королеви Вікторії, на переломі минулого і цього століть, державним підсекретарем для колоній в 1906 році, секретарем внутрішніх справ у 1910 р., першим лордом адміралії був у рр. 1911-1915, міністром амуніції в 1917 р., державним воєнним секретарем в рр. 1918-1921, канцлером скарбниці в рр. 1924-1929, першим лордом адміралії в рр. 1939-40, прем'єром, першим лордом скарбниці і секретарем оборони в рр. 1940-45 і знову прем'єром в рр. 1951-55. Це — тільки найважливіші дати з його державної кар'єри, що охоплює дві ґенерації. А життєпис Черчила — це історія цих двох ґенерацій. Нічого дивного, що сьогодні характеризують Черчила, як „старомодного аристократа в добі звичайної людини". Хоч Черчил переніс з минулого сторіччя віру у вищість одної раси над другою, хоч він приніс із собою з минулої доби не одну колоніяльно-імперіялістичну концепцію, але він зумів збагнути неминучість розвитку історії, і виявив це в реорганізації британської імперії.

Сер Винстон Черчил репрезентує велику історичну епоху і він, як сама історія, дає науку, з якої користатимуть покоління. Його спомини з другої світової війни, які він написав у перерві між своїм прем'єрством в рр. 1945-51, є одним з найбільш капітальних творів. Цим твором, як і всією своєю працею на найвищих державних постах він дораджував народам Об'єднаного Королівства те, що повторив у промові минулого листопада, виголошеній з нагоди своїх 80-их уродин: „Ніколи не відступайте, ніколи не хитайтесь, ніколи не впадайте в розпач". Це були його власні засади, і з повним переконанням можна твердити, що саме ці прикмети Черчила врятували Британію. Що більше — врятували світ.

З Черчилом зв'язані й деякі справи нашої української Батьківщини. Звичайно, ця тема вимагає окремої і дуже дбайливої студії. Але те, що приходить на думку передусім — його становище в Ялті. Бо саме тоді, коли Сталін хотів загарбати рештки української території, а покійний президент Рузвелт думав про — як він сам казав — шість мільйонів польських голосів в американських виборах, Черчил і його теперішній наступник Іден поставили справу Західньої України у єдино правильній площині, вважаючи, що 1) проблема Західньої України є проблемою українців і поляків, а не Сталіна, і що 2) Західня Україна належить до України по справедливості, а не з будь-чиєї ласки чи концесії.

Резиґнація Черчила — останній великий акорд його великої епохи. Він знав, коли і як йому відійти, що є направду проявом великої мудрости. Президент Айзенгавер був цілком певно виразником багатьох, коли висловив надію, що відхід Черчила з посту прем'єра не позбавить теперішню ґенерацію його мудрости, досвіду і порад.

ОПРАВДАНІ АСПІРАЦІЇ

Америка стала лідером вільного світу не без глибоких і оправданих причин. Вона ж бо, Америка, є не тільки „символом" волі, але й справжньою її найбільшою остоєю. Нічого дивного, що хоч сама Америка того провідництва у вільному світі не тільки не бажала, але й всіляко від нього відпекувалася, вже сама історична дійсність їй це провідництво накинула.

Говорячи про провід Америки у вільному світі, звичайно розуміють її відданість ідеалам волі, з одного боку, а її реальну могутність — з другого. Сьогодні символами американського проводу в світі є в першу чергу роля Америки в політиці, яка має в своєму розпорядженні два могутні фактори: збройну могутність та величезні капітали. Іншими словами, військо, зброя і гроші є видимими символами провідного становища Америки в світі, і по тих „символах" її, звичайно, оцінюються закордоном. Це цілком зрозуміло, бо впродовж дотеперішньої історії світ власне на підставі таких факторів навчився визначати перше місце в світі.

Але така оцінка не є оправдана у відношенні до Америки. Рацію передового місця Америки в світі найкраще характеризують цитовані вже багато разів слова бувшого президента Герберта Гувера. Говорячи про „Чудо Америки", він м. ін. твердив: „Америка означає багато більше, ніж оточений двома океанами континент. Вона означає більше, ніж гордість з військової могутности та слави у війні і перемозі. Вона означає більше, ніж розлогі фарми, величезні фабрики і шахти, величаві міста і мільйони автомобілів та радіоприймачів. Це ще більше, ніж традиції великого потоку на захід з Европи, що започаткував здобуття континенту. Це більше, ніж наша література, музика чи поезія. Інші нації теж мають усі ці речі. Але те, що ми маємо в додатку, те невловиме, що його не можна описати, лежить радше в особистому досвіді і житті кожного з нас, аніж у фразах, хоч і які захоплюючі вони могли б бути... Значення нашого слова Америки випливає з одного чистого джерела. Бо в душі Америки є свобода думки і дух в людині. Тільки тут відкриті широко вікна, через які вливається соняшне світло людського духа. Тільки тут людська гідність не є мрією, але більшим досягненням..."

Це є власне те, що найбільше дає Америці право на провід у світі та в світових справах. Правда, в практичному поступуванні трапляється часом таке, що могло б викликати сумнів у „зрілості" Америки до такого провідного завдання. Але хто в щоденному практичному житті хоче бачити не тільки дерева, але й ліс, той цілком певно прийде до переконання, що Америка не „зрадила" своїх ідеалів, що той дух, про який говорить Герберт Гувер, і та людська гідність, як „більше досягнення", мають в Америці першенство перед військовою могутністю і перед доляром.

Це дуже важливе, щоб саме так розумів та інтерпретував світ Америку і її провідну ролю. В такому напрямі повинен працювати також кожний свідомий громадянин, бо це могло б великою мірою спричинитися до прочищення густої політичної атмосфери, скріпити міжнародне довір'я до Америки, а тим самим і єдність вільного світу.

Можливо, що це саме мав на думці секретар праці Джеймс П. Мічелл, коли в своїй промові у Савт Бенді, Індіяна, 4-го квітня твердив, що „позитивна й активна участь американського робітництва в Міжнародній Організації Праці (ІЛО) є есенціональна для нашої мети вільного світу". Мічелл гаряче рекомендував саме американському робітництву, щоб воно брало участь у міжнародному робітничому русі і своєю вільною духовістю виперло з того руху совєтську діялектичну фразеологію.

Ми тенденційно зв'язуємо секретаря праці Мічелла і американське робітництво з проблемою американського проводу в світі, бо на цьому тлі опінія світу, не без допомоги совєтської „противолстрітської" пропаґанди, найбільш викривлена. Один з наших письменників написав в Европі твір про Америку, а приїхавши до Америки і пізнавши її, почав твір ґрунтовно переробляти, бо — як він сам заявив — в Европі у нього американські мільйонери виходили товсті, а робітники худі, а тим часом в Америці він побачив, що буває часто навпаки. Тут не так капіталіст, як саме робітник, народ є паном, що має широко відкриті вікна волі, через які може повними грудьми вдихати свіже повітря своєї вільної творчости. І це, а ніщо інше, виправдує найбільше зумовлені історією американські аспірації на провідну ролю в світі, в найкращому інтересі того ж світу.

СОВЄТСЬКА ІНКВІЗИЦІЯ

Через шість років після засудження в Будапешті кардинала Міндсенті, появилося в поважному італійському журналі „Pace et Liberta" інтерв'ю з професором Люціо Біні, що перший застосував у медицині електричний шок, і з відомим психіятром професором Авґусто Аллєсандріні. Обидва ці науковці-дослідники заявили, що їхні наукові методи застосовують в СССР та в державах совєтського бльоку для злочинних цілей. Згадані вчені вважають, що кардинал Міндсенті упав перший жертвою цього жахливого злочину. Співробітник західньо-німецького щоденника „Зюддойче Цайтунг" Андреас фон Борбелі, з цього приводу подає таке:

Як можуть комуністичні суди осягнути те, що обвинувачені складають перед ними бажані зізнання? Задовго перед судовою розправою арештованих препарується до цього новими методами. Вони дістають кожного дня, в чимраз більших дозах впорскування інсуліни. Внаслідок цього людина попадає в напівсвідомий стан. Таке препарування інсуліною триває коло одного тижня. Після нього людина втрачає самосвідомість, тільки животіє і при забігах не відчуває болю.

Після цього приміщується арештованого на м'якій постелі в півтемній кімнаті, з приємною температурою. „Пацієнт" дістає впорскування симпаніни та аціоґлютаміни. Внаслідок цього до нього повертається такий стан свідомости, який потрібний для дальшого запляннованого „переслухування". Симпаніни у вигляді таблеток заживали під час війни німецькі летуни, щоб позбутися перевтоми.

Після цих впорскувань стан людини можна порівняти з півсном або гіпнотичним станом. Тепер починають інквізитори впихати в мозок людини те, що вона має говорити на судовому процесі. Вмурований в стіну голосник повторює день і ніч ті речення, які інквізиторам потрібні. Так вбивається в півсвідомість арештованого почування вини.

Арештований не має ніякого контакту з зовнішнім світом. Цілими днями і ночами чує він тільки голос зі стіни, який обробляє його мозок. Він не відчуває ніякої зміни температури, ніякого запаху, на його напівзаплющені очі не діє світло. Арештований не відчуває ні голоду, ні спраги, бо його відживлюють штучно, впорскуваннями. Голос зі стіни говорить в першій особі. Отже: „Я є кардинал Міндсенті, я зрадив свою батьківщину... я визнаю мою вину..."

Людина не розуміє ні одного слова з того, що говорить цей голос. Їй бракує здібности осуду. Голос діє тільки на її підсвідомість і на мозок, який функціонує, так, як грамофонна плитка, на якій фонографовий цвяшок різьбить бажаний текст. Це триває кілька днів, а опісля наступає дальша фаза препарування. Тепер усе, що втиснено в півсвідомість, інквізитори втискають при помочі електричних шоків (потрясень) у свідомість людини. „Пацієнт" пам'ятає тільки те, що почув з голосника, вмурованого в стіну. Він дістає таблетки, які викликають неспокій і страх. Він попадає на кілька днів у певного роду божевілля, з непереможними об'явами самообвинувачення.

З цим моментом осягнули інквізитори свою ціль. З години на годину повторює спрепарована жертва самообвинувачення, маючи непереможне бажання висказати свою „вину" перед світом, щоб облегшити сумління. Тепер пускають інквізитори в рух „машину справедливости". Приходять „протоколянти", які списують з жертвою терору „протокол". При „складанні протоколу", почуває жертва велику душевну полегшу. Опісля перечитує жертва терору слова, які підказав їй внутрішній „голос". Неспокій уступає, і з радісним почуванням підписує вона зізнання „добровільно".

Професор Аллєсандріні, який довгий час займався совєтськими методами „переслухування", каже: „Жахливі та удосконалені є ці методи. Жахливі і найбільш злочинні з погляду людяности, релігії, права та науки. Електричний шок допроваджує до свідомости не тільки все те, що „пацієнт" у своїй несвідомості в себе прийняв, але рівночасно затирає границі між минулим і сучасним".

Професор Біні доповнює ці завваги так: „Щоб привернути повну та постійну пам'ять, жертві цих експериментів треба застосовувати многократно електричні шоки. Я використовував цю методу в Римі як лікувальний засіб, з прекрасними вислідами. Цю методу лікування називають в медичному світі „ануляція". Людське „я" при цьому руйнується і наступають галюцинації. Жонаті чи замужні пацієнти кажуть, що вони вільні. Інші твердять, що вони є в кіні або в барі, а не в лікарні. На зовсім примітивні запити діставав я відповіді: „Кінь має на голові роги, а курка чотири ноги" і т. п.

Професор Біні вважає, що комуністичні інквізитори мусять брати до уваги і те, що в деяких жертв може перемогти сильна індивідуальність. Але що „препарування" відбувається без болів і не викликає наявної шкоди, то жертва інквізиції не пам'ятає нічого з часу „переслухувань".

На цьому закінчує італійський журнал інтерв'ю зі згаданими вченими.

Нестор

Роман Степанович

„ОРЛЄНТА" В АМЕРИЦІ

„Дзєннік Польскі" з дня 15-го березня ц. р. пише: „Не Львов, але Львуф. Старопольська приповідка каже: дурна Польща без Познаня. Зате, розсіяні по всьому світі львов'яни проповідують відвічну правду, що без „завсіди вірного Львова" немає правдивої Польщі. Тому то, подібно, як інші мешканці Східніх Земель Польщі, львов'яни з обуренням сприйняли Ялтинську угоду і провадять кампанію за приналежність свого міста до Польщі. Від січня ц. р. виходить в Шикаґо місячник поляків з львівської землі — „Орлєнта". Редаґує його дотепно і живо автентичний личаков'янин мґр. Ромуальд Білек з громадою львівських журналістів. Бажаємо „Орлєнтам", щоб, всупереч Тегеранові й Ялті, вони колись дійшли під львівське небо".

При цій нагоді „Дзєннік Польскі" звертає увагу на під'їздову кампанію, яку у Вашинґтоні ведуть проти поляків „білі" москалі, і скаржиться, зокрема, на русифікацію нібито польського міста Львова:

„Досить заглянути до головного каталогу чудової Конґресової бібліотеки, щоб ствердити, що такого міста як Львуф — ніколи не було. Всі матеріяли про Малопольску Всходню закаталоговані правом кадука під російським ім'ям „Львов", хоч до першої світової війни москалі над Полтвою не було. Проте роїться від них в Конґресовій бібліотеці, де взагалі протягом кількох років домінує російська мова, а в відділі славістики не-росіян трактується, як убогих і невдалих кревних". „Дз. П." звертається з апелем до 10-ти конґресменів польського роду, щоб вони подбали про затруднення у Конґресовій бібліотеці кількох польських експертів, „де різні крутії не цураються пристосовувати географію й історію до своїх імперіялістично-націоналістичних задумів".

Стільки писав „Дзєннік Польскі".

Для нас цікаве ствердження цього часопису, що в Вашинґтоні „роїться від москалів", які й надалі є „речниками" американської політики у відношенні до сучасної і майбутньої Східньої Европи. В цьому пункті ми цілком погоджуємося з редакцією „Дз. П.", бажаючи, щоб зміна такого стану вийшла на добро так поляків, як і наше.

Щодо „Орльонт", то вони вилетіли зі Львова раз назавжди, бо були там небажаними птахами. Зламавши різні міжнародні зобов'язання і власні закони, поляки спершу пішли війною проти українців, а потім завели режим, який довів до катастрофи самої Польщі.

Речник українського народу, представник української делеґації на мирову конференцію в Парижі у 1919 р., колишній редактор „Діла" д-р Василь Панейко, в своїй публікації, що вийшла у Відні 1922 р. п. з. „З'єдинені Держави Східньої Европи — Галичина й Україна супроти Польщі й Росії" — остерігав поляків (ст. 24): „Будівля яку ставить Пілсудський, картяна будівля. Вона розпадеться в крові й пожарі, і — ще тяжче ніж на голову Вільгельма II, гробокопателя добробуту Німеччини — впадуть на його голову й його пам'ять прокльони будучих поколінь польських колоністів, яких заманює авантюрник Великої Польщі колонізувати українські землі, і яких жде незавидна доля небажаних меншостей під чужою владою".

Після вересневої катастрофи польської держави (1939 рік) інший редактор „Діла", Іван Кедрин-Рудницький, в своїй книжці „Причини упадку Польщі", що вийшла друком у Кракові 1940 р. (книжка вийшла під псевдом „Homo Politicus", бо німці заборонили авторові підписати її) зібрав і висвітлив цілу низку фактів. На ст. 288 цієї книжки читаємо: „Трагедією польського народу було і надалі є те, що він не вмів і все ще не вміє відділити справ політики від чисто чуттєвого підходу та утотожнював і утотожнює політичний реалізм з поняттям національного зрадництва..."

На стор. 293: „... Трагедія польського народу і польської державности виказала теж ясно, як різною може бути зміст патріотизму, як різною може бути вартість ідеї націоналізму. Польський патріотизм і польський націоналізм став загином для поляків тому, що він був пройнятий ексклюзивізмом і не признавав поруч себе рівних собі інших націй. Загином стала для поляків така їхня любов до батьківщини, яка була одночасно ненавистю супроти всіх не-поляків". ... Вибуялий націоналізм та вибуяла державність стали нещастям польського народу."

На сторінках „Свободи", автор цих рядків реферував вже книжки в англійській мові: Шотвела — „Poland and Russia", Шарпа — „Poland White Eagle On A Red Field" та Гершона — „Woodrow Wilson and the Rebirth of Poland 1914-1920", в яких то працях автори не рахувались з українським чи польським сентиментом, але всі свої твердження обґрунтовували на історичних даних. Польська преса ще й донині погрожує вище названим авторам, мабуть тому, що відважилися писати про поляків правду.

Цим разом зупинимося над книжкою проф. С. Коновалова „Russo-Polish Relations", яку видав у 1945 р. Прінстонський університет. На ст. 63 цієї книжки читаємо: „Австрійський перепис населення виявив коло 3 мільйони рутенців та понад мільйон поляків... Рутенці заявляли, що поляків немає більше як 500,000..."

На ст. 50: „... 28-го вересня 1944 р. п. Черчил сказав: „Границі Польщі мусять бути змінені..."

На ст. 64: „... У травні 1919 р. поляки успішно заатакували й підбій поляків припинився після протестів з Парижу щойно тоді, як більша частина Східньої Галичини була окупована польським військом."

На ст. 67: „... У своїй промові в палаті громад дня 28-го березня 1945 р. секретар закордонних справ Англії (Іден) сказав: „Ми часто перестерігали польський уряд (1920), щоб вони не поширювали своєї східньої границі поза лінію Керзона, і після двох років по підписанні договору в Ризі ми все ще стримувалися визнати той договір... Це сталося аж тоді, коли після боротьби поляків з українцями польські армії розбили українські й отримали контролю над краєм..."

Джерело: „Hansard, House Of Common, 28. 2. 1945: Col. 1499".

На ст. 68: „... Телеграма лорда Керзона до п. Чічеріна, яка була вислана з Спаа 11-го червня 1920 р. ... Лінія Керзона проходила приблизно так: Ґродно, Яловка, Немирів, Брест-Литовськ, Дороґуск, Устилуґ. На схід від Грубешова, Крилів, опісля на захід від Рави Руської, на схід від Перемишля до Карпат."

Джерело: „Prof. Temperley's History of the Peace Conference of Paris, Oxford 1924 — Vol. VI, pp. 322 і 278.

Як з наведених вище тверджень наглядно видно, поляки цілий час вели й ведуть хижацьку політику супроти свого сусіда — українців. Це правда, що зацитовані книжки мають російсько-імперіялістичне забарвлення, але історичні факти висвітлені там так, як це було дійсно.

„Нови Свят" з дня 2-го квітня ц. р. перестерігає польський розбитий уряд в Лондоні на чолі з п. Мацкевічом, щоб припинив торг з німцями. „Н. С." запитує. „Хто їздив до Бонну з офертою зректися західніх земель Польщі?" Далі в статті читаємо: „Та алярмуюча вістка оперта на реляції міродайної німецької газети: „Schlesische Rundschau", з дня 25-го березня ц. р., яка порушує в найвищому ступені також польську опінію в ЗДА. Є дуже важливою і конечною справою, щоб повища справа була якнайскорше і повністю висвітлена і перевірена відповідними польськими політичними чинниками." (яких тепер є 4).

Можемо сподіватися, що поляки будуть пактувати навіть з „чортом", як це було під час першої і другої світових воєн — Пілсудський — з німцями, Дмовський — з москалями, Сікорський і Андерс — з большевиками, завжди з вістрям проти українців.

Так довго, поки поляки не зрозуміють раз на завжди, що нашим, українців і поляків, спільним ворогом були, є і будуть Москва і Берлін, так довго не можна сподіватися кращих польсько-українських взаємин і так довго Польща, ступаючи шляхом антиукраїнського завойовництва, завжди сама падатиме жертвою або Німеччини або Росії.

Михайло Островерха

НА КРУТОМУ ЗВОРОТІ

З пожовклих сторінок

1939—1940

(3)

Провід УНДО, наша парляментарна репрезентація заявляли свою льояльність для Польщі, для її уряду. Як могли лиш, рятували від масакри наше населення. А „Народове Оброни", „Стшельци" і взагалі „зеснкевічований" польський нарід прагнув крови, але української, а не німецької.

Прийшла мобілізація: частинна. Оголошення мобілізації були виключно в польській мові. І в цьому було видно, що польський уряд у такій важній для нього хвилині не думав перед українцями — до 7 мільйонів населення! — уступати. Гуцули, та й усе українське населення, таки не второпували цього „уржендового снзика" и багато параграфів і всяких урядових термінів таки щиро не розуміли. Стояли перед афішами й лопали очима. Це було вже 30 і 31 серпня. Коли я, у середу 30 серпня, переходив через село Ямне, йдучи до моїх приятелів, коло Хуми, тобто — коло корчми, перейняв мене новий „солтис" — Німчук із горба біля стації Камінь Довбуша — і попросив, щоб я пояснив зібраним гуцулам оте „розпоржондзенє" про мобілізацію. Перечитавши цей розпорядок іще коло громадського уряду, — я не всі закарлючки й параграфи сам добре зрозумів, — то відповів війтові зовсім щиро:

— Знаєте, пане ґаздо! Не думайте, що я так ясно і певно розумію отой розпорядок. Ви, щоб бути певним, питайте пояснення у поліції, у „стршельців", а не в мене.

Останніми поїздами виїжджали з гір літники. Поїзди були виповнені вщерть. З нашої віллі Письменників і Журналістів ім. І. Франка виїхали: дир. Денис Коренець із донькою Ганнусею, ред. Ів. Кедрин-Рудницький, п. Галя Коржинська. Я ще лишився ліквідувати літнє господарство. З Ямного ж виїхали мої приятелі пп. І. Т. Галущинські, Зарицькі, Кливаки. З сусідів літників у Камені Довбуша залишились тільки знайомі п. С. Кшеміцька-Фаєрштайн, польська публіцистка, далі — професор університету Гавєштайн із жінкою й донькою; вірменка Стефанія Садлінська, яка, разом із Обстом і лісничим Бучинським, робила до поліції доноси на мене, що я намовляв гуцулів іти на Карпатську Україну; а це тоді, у Польщі, був великий злочин!

Вже з 31 серпня від вечора і всю ніч кожне село в горах, усі гуцули, було змобілізоване „Обороною Народовою" для охорони шляхів, тунелів, телеграфічних ліній. Вечором по Ямному, біля громадського уряду, вештались здорові, грізно приказуючі типи. По всіх дорогах, щосто метрів, стояли з киями гуцули, а кожна така стійка тримала між собою тісний зв'язок. Такий живий ланцюг ішов від села до села. А телеграфічна лінія була бережена через верхи аж до Надвірної, а там і дальше.

В горах стали вештатись підозрілі для Польщі люди. В середу, 30 серпня, начальник стаційної зупинки Камінь Довбуш Слівінський затримав біля тунелю якогось чоловіка — глухонімого. Слівінський, не довідавшись від незнайомого, хто він, передав його залізничо-військовій стійці біля тунелю. Цей незнаний чоловік, коли вже Слівінський відійшов, дає стійці такого стусана, що вона летить комітьголовою з високого насипу в долину, а сам щезає у лісі, тут же за дорогою.

В четвер, 31 серпня, іду ще до Яремча, до волосного уряду дати рату на податок від віллі. Зустрічаю там жінку мого знайомого, Мироновича, що його останніми часами усунули з заступника війта. І так, мимоходом, натякнув їй, що не знаю сам, — їхати вже до Львова чи краще тут іще лишитись у ці непевні години? На це вона рішуче без вагання відповіла:

— Я вам раджу — вже виїжджайте звідси!

А на небі й на землі стояла розкішна, здорова, повна погода. Сонце з землею творили таку величну гармонію краси, що я не знав, як мені ще натішитись нею! З літників у Ямному, Камені Довбуша, Багрівці — ні душі живої! Сходив я на долину, до Прута, тут сідав і поринав у ті дикі переверти-шуми річки. Інколи заставав сусідську дівчину, підростка, що збиточно гралась із хвилями, втягаючи в себе всю силу й здоров'я неба і сонця. А коли я хотів бути сам, тоді йшов од неї далеко, горі берегом річки й там на самоті уживав і я щастя: сонця, води, самоти.

„Куля в леб на мєйсцу"

Перший вересень 1939 року! Як звичайно, прокинувшися, подякувавши Богу за спокійну ніч та поснідавши, я з книжкою пішов над річку. Сонце з напругою вливалося у моє тіло. Вітер огортав мене своїми раптовими й свіжими подихами. В річці, купаючись, творив я моїм тілом запору для хвиль, і так поставали нові тони-шуми. Знову надбігла сусідська дівчина, знову милувалась і вона річкою. І з води, так собі ненароком, крикнула до мене:

— А-а! Була б забула! Вже почалась війна Польщі з Німеччиною!..

— А ти ж певна того, що говориш? — питаю.

— Аво! Та ж виразно радіо подає!..

З нудкавим серцем я відійшов зараз до віллі. Пообідавши, положився таки біля віллі на горбочку проти сонця, що вже стояло сполудня. По квітах біля мене літали бджоли, чмелі і мельодійним брининням сповняли простір. Біля віллі попід вікна, то біля веранди ліниво коливались квіти мальви. На бальконі в сонці горіли червоні квіти ґеранії. Мої очі якось німо, розсіяно блукали по стрімкій скелі, що напроти віллі, за річкою, на неприступнім вершку якої стигли червоні грозна горобини: якоюсь дивною тугою душі я чув їх червінь, бо очима задалеко було бачити їх. Бігли мої очі по просторім горбі лісу, що простягається поза Багровець: там якось сумно зупинялись на червоних вибухах черешні, на золоті берізок, що їх осінь вже добре кольорами своїми наливала; на стиглій зелені ялицевих горбів, на ситотемній зелені гірського лісу, що час до часу прошумисто у вітрі потягався, як у дрімоті. На цьому тлі, в цьому оточенні думав я: що ця війна несе нам, українцям? І щиро собі відповідав: те, що надходить, таке великанське, воно принесе стільки ніколи й ніким не жданних змін, лиха й добра, що я — думалось тоді — й не стараюсь охоплювати його розумом, спекулятивно, а ідеально — вичуттям!

Література Мистецтво Розвага

АРТИСТИ-МАЛЯРІ СОВЄТСЬКОЇ УКРАЇНИ

(З вистави Українського Образотворчого Мистецтва у Варшаві)

У першому кварталі цього року, у виставових залях варшавської „Захенти" відбулася вистава образотворчого мистецтва УССР. Ця вистава влаштована, звичайно, з виключно пропаґандивною метою. Проте її значення пересягає задуми її ініціяторів й вона не тільки поширює добру славу українських талантів, але й знайомить з ними нас, відділених від них непрехідними кордонами.

Організувало виставу варшавське „Центральне бюро артистичних вистав", але характер її цілком офіційний.

Вистава складається з чотирьох частин: мистецтво Київської Руси, мистецтво 16-18 віків, мистецтво 19 і початку 20 віків та „радянське" мистецтво. З першого розділу виставлено дві копії фресок св. Софії. Термін Україна для цієї доби не вживається, замінений назвою Київська Русь.

Друга група вистави складається з двох ікон незнаних малярів 16 і 17 ст. та з портретового малярства 18 в., — виставлено портрети Хмельницького та Забіли.

19-20 ст. представлено малярством і графікою. Виставлено малярські твори Павлова, Шевченка, Штернберґа, Сажина, Соколова, Трутовського, Орловського, Кузнецова, Костанді, Васильківського, Мартиновича, Світославського, Левченка, Пимоненка, Данилова, Дядченка, Курінного, Буковецької, Костенка, Труша, Нілуса, Лазарчука, Світлицького, Красицького, Мурашка, а з графіки: Шевченка, Соколова, Трутовського, Жемчужникова, Левченка і Костенка.

Найбагатший відділ — „радянське мистецтво". Серед виставлених малярських праць стрічаємо багато незнаних імен й тому перераховуємо тут всі імена мистців: Данило Бізуглий (нар. 1914 р. у Києві. Дві олії: Дніпроґес і Канал Волга-Дон); Наталя Бірлавська (нар. 1915 у Києві); Сергій Бесідин (нар. 1901 р. у Харкові. Олійний портрет Самокиша); Михайло Божий (1911, Одеса. Олія — портрети); Йосип Бокшай (1891, Ужгород. Пейзажі — олії); Микола Бурачек; Володимир Власов (1927, Одеса); Євген Волобуїв; Павло Волокидин; Альбин Гавдзинський (1925, Одеса. Дві олії з будівництва Кахівки); Микола Грущенко; Гаврило Глук (1912, Ужгород); Петро Григорійчук (1914, Львів); Сергій Григорєв; Симон Гуцький; Анна Гуревич (1920, Київ); Іван Юхно (1918, Київ. Олії з життя комсомольців); Володимир Давидів (1924, Київ); Євген Данилевський (1928, Харків); Василь Забашта (1918, Київ); Валентин Задорожний (1924, Київ); Микола Зайцев (1907, Одеса); Віктор Заріцький (1925, Київ); Галина Зоря (1915, Київ); Іван Іжакевич; Йосип Карась (1918, Харків); Сергій Солодовник (1915, Харків); Григорій Томенко (1915, Харків); Йосип Карась (1918, Харків); Антін Кашшай (1921, Ужгород); Матвій Коґан-Шац (1911, Київ); Володимир Костецький; Степан Кошевой (1921, Київ); Леопольд Левицький (1907, Львів. Олія „Дума про возз'єднання"); Людмила Лесницька (1924, Київ); Антін Манастирський; Ядвіґа Мацієвська (Київ, 1916); Георгій Мелихов (його образ „Молодий Шевченко у Брюлова", 1947, був відзначений сталінською нагородою 3 ступ.); Леонід Мучник; Олексій Несторенко (1911-1942); Петро Погребинський (Київ, 1911); Любов Солона; Віктор Полтавець (1925, Київ); Валентин Пономарів (1921, Київ); Михайло Поплавський (1914, Одеса); Олекса Попов (1915, Одеса); Константин Прохоров (1924, Симферопіль); Віктор Пузирков; Борис Раппорт (1922, Київ); Віктор Савин (1907, Львів); Микола Самокиш; Людмила Семикина (1924, Київ); Володимир Сидорук (1925, Київ); Валентин Сизиков (1918, Харків); Слота Петро (1911, Київ); Зінаїда Соколова (1907, Харків); Петро Слименко (1914, Київ); Ісаак Тартаковський (1912, Київ); Григорій Томенко (1915, Харків); Карп Трохименко; Тамара Хитрова (1913, Київ); Хмелько Михайло (1919, Київ. Лавреат Сталіновських премій, виставив олію „Богдан Хмельницький"); Олександер Хмельницький (1924, Харків); Сергій Шишко (1911, Київ); Олекса Шовкуненко; Ілля Штільман: Адальберт Ерделі (Ужгород, 1891) та Татяна Яблонська (1917, Київ).

М. І. Хмелько — Богдан Хмельницький

Між згаданими тут, великий відсоток „заслужених діячів мистецтва УССР". Це переважно ті, що темою своїх творів беруть соціялістичне будівництво, портрети „знатних людей" чи баталістику. Проте більшість мистців прямує до вічних тем і тому пейзаж, поскільки це найбезпечніша втеча від соцзамовлень, — переважає.

Багато молодих походить із західніх земель. Майже всі — з великих міст. Очевидно умовини життя в колгоспах і малих робітничих присілках не дають можливости молоді присвятитись мистецтву. Укрупнення, будівництво Дніпрельстанів та Каховок відбувається коштом непосильної праці молоді. Мистецтво ж доступне дітям великих міст.

Між учасниками вистави багато росіян і жидів (Раппопорт, Борис Нумович, Власов, Владімір Грігор'євіч й ін.), але всі вони народжені в Україні. Розрізнити національне походження учасників неможливо, бо в каталозі всі імена, звичайно, подані в російському бренінні. Тому знаний львівський мистець названий так: Манастирскій, Вітовт, Антоновіч. Ще: Шовкуненко, Алексєй Алексєєвіч; Свєтліцкій, Грігорій Пєтровіч й ін.

Каталог р о з п о чинається двома вступами. Автор одного з них (другий — хіба переклад з російського чи українського — писаний не організаторами вистави) Єжи Занозінський говорить про існування давніх спільних шляхів в мистецтві й культурі України й Польщі. Згадує про фрески з 15 віку у каплицях Сандомира, Кракова і Люблина. Вказавши на заслуги Росії в розвитку українського мистецтва, автор передмови підкреслює епічність й соціялістичний реалізм совєтського мистецтва. У цьому напрямку намагається йти й польське мистецтво.

У офіційному вступі більше говориться про впливи і поміч російських малярів українським, ніж про самих малярів і їхні твори.

При цій нагоді варто пригадати, що це не уперше у Варшаві, зокрема в „Захенті", відбувається вистава українських мистців (як про це неправильно твердить вступ до каталогу). У „Захенті" мав у 30-х роках виставу Новаківський, а в інших залях — члени мистецького гуртка „Спокій" тощо.

У наступній згадці будуть подані імена графіків і різьбарів, що виставили свої твори у Варшаві.

І. К-ий

Т. Н. Яблонська — Над Дніпром

Кость Кисілевський

НА ВІЧНУ ПАМ'ЯТЬ ПРОФ. МИКОЛІ КОКОЛЬСЬКОМУ

Відійшов на вічність сівач добра й краси. Невблаганний вічний косар скосив Його нечайно при праці в Божому Храмі, в південному Брукліні дня 20 березня 1955 р.

На обличчі у нього застигла втома по минулім та турбота за майбутність. Бо поруч сімейного щастя, поруч сердечности й любови в шкільному житті та в колі приятелів і товаришів праці, зазнав Він багато горя, розчарувань і смутку в жахіттях воєнної куртовини. Але й на майбутнє залишилось багато недосказаних слів, започаткованих і недовершених справ, нездійснених Його ідеалів.

Він народився 1889 р. в селянській сім'ї в Товстому, скалатського повіту в Західній Україні. Вчився в гімназії в Тернополі, а університет покінчив іспитом у Відні, учителював в гімназіях в Городенці, Стрию і Чорткові в „Рідній Школі", був директором гімназії в Стрию, а на еміграції в таборовій гімназії в Зальцбурзі, в Австрії. Виїхавши до Америки, вчителював на Матуральному курсі і Вищих курсах українознавства в Ню Йорку та в парохіяльній школі в Брукліні, де сповняв теж обов'язки дяка. Найбільшим полем Його діяльности були українознавчі школи „Учительської Громади", якої був головою. Коли в 1952 р. створено централю цієї установи, Він став теж її провідником, а в 1954 р. був обраний персональним і фінансовим референтом „Шкільної Ради при УККА".

На довірених Йому становищах був зразковим робітником, сердечним опікуном молоді, добрим товаришем праці. Він умів єднати собі прихильність друзів та дітвори гарним прикладом, щирою працею та незломною вірою в Боже Провидіння, що її постійно проповідував у своїх статтях, нарисах в „Свободі", розвідках і доповідях виховно - навчального характеру. Мораль і віра були основами Його світогляду. Був він завжди незламний у своїй вірі в

Микола Кокольський

краще України та в поворот на рідні землі. Рідний Край, людина, молодь, сім'я — то був круг Його благородних думок і дій. Ніжність і шляхетність у відношенні до оточення, сталий характер і побожність знаменували Його особовість. Для кожного мав відкрите серце й вирозумілість.

А вже найбільше присвятив він уваги та замилування природі. Він бачив її красу через свій невідступний мікроскоп, з яким зазнайомився ще в часі своїх молодечих студій у Відні під проводом великих біологів. Як звеличник природи, він бачив красу в кожній каплині роси, в кожній пелюстці, в кожній комашці. Своїм учням передавав гарними словами любов до рідної природи та змальовував її в чудових картинах своїх доповідей. А що говорити про його захоплення людиною? Він досліджував її душу та захоплювався завжди проявами її життя. Як біолог він підходив до її розвитку з цікавістю, ніколи ненаситною. Тому й надзвичайні були його розмови з молодими другами, в яких вщіплював ідеалізм. Рідному Красві він жертвував свою першу молодість, відбуваючи з ним дні підйому та горя. В УГА виконував приділену Йому військову службу на станиці в Могилеві над Дністром, а в чотирикутнику смерти перебув терпеливо долю вояка, залишеного на поталу в тифозній гарячці, не зневіряючись у майбутнє та поширюючи між вояцтвом розвагу й віру в національні ідеї.

Не диво, що оплакують Його нечайну смерть усі, з ким доводилось Йому зустрічатись є житті, що кругом Його смертного ложа збиралась уся українська громада та молитвами й піснями прощалась з Його душею навіки. В сльозах вірна родина, в глибокій задумі приятелі, однолітки, молодь, з побожною на устах піснею духовенство, співчлени „Думки", з проповідями священики, товариші праці і з щирим жалем увесь жалобний опровід.

А на Його могилі квітки, квітки, зірвані, як Він, у повняві життя. Хай буде вічна Йому пам'ять!

Ірина Ш. Шуварська

ПРИВІТ ДИТИНІ

З садів прийшла ти; з піль,/де винограду
вже не тверезий усміх проливається до вод,
що дзеркалом небес під обрій добігають;
де у бруньках, немов весна відвічна, чи лілея, —
черешні; навівають шепотом новим
на душу віддих Бога й розцвітають.

Виходила я на дорогу і чекала...
серпанок витканий світанком, — мов роса, —
в руках передчуття обійм, шовкове. Десь стікала
смола із сосон. Вечоріло й вже в обличчя ночі квола
людина біль втискала свій. На виноградниках рясних
завмерла радість; відгомін страждань пронісся полем.

Вже не тверезий усміх проливається до вод,
що дзеркалом небес під обрій добігають;

І ніч кінчилась. До грудей моїх, мов брунька черешнева,
голівка тулиться твоя, безрадно в світлі, що з землі
відбилося тяжке, і вже не сонця в п'яному повітрю нива;
та серце втішене моє для тебе без турботи сад готовить.

З концертової залі

ВИСОКОМИСТЕЦЬКИЙ ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ КОНЦЕРТ

Филаделфійська громада відзначила Шевченкові Роковини високомистецьким Концертом у залі Дому Горожан, в неділю, 27 березня. Концерт влаштувала Филаделфійська Філія Українського Конґресового Комітету, а програму концерту запланувала і підготовила з великим мистецьким смаком пані Іванна Савицька — культурно - освітня референтка Філії.

Концерт започаткував відспіванням „Заповіту" Мішаний Хор „Кобзар", під управою д-ра Антона Рудницького. Промову виголосив д-р Ярослав Падох. Він підкреслив постійну актуальність Шевченка, головно актуальність Шевченка під теперішню пору. Спеціяльно для еміґрації в Америці важливі сподівання Шевченка нового Вашинґтонового закону для України. Далеко від української землі на вигнанні Шевченко створив ту ідею, яка станула в осередку українських культурних і політичних змагань до самостійного державного життя. Обов'язок українців на еміґрації, де є свобода дії і думки, піддержати заповіти Шевченка аж до їх реалізації. Промова, виголошена з повною експресією, викликала помітне враження в учасників.

І. Орловська - Фоменко з питомою ґрацією відспівала дві композиції М. Фоменка до слів Шевченка, а саме „Тече вода в синє море", і „Думу", як теж композицію А. Рудницького „Коли б зустрілися ми". На загальне домагання публіки співачка проспівала як наддаток „Утоптала стежечку" Гнатенка. При фортепіяні був композитор Фоменко.

Високу клясу мистецької деклямації виявила Лідія Крушельницька. Вона виконала „48 Псалом", як теж і „Холодний Яр". Спеціяльно глибокий зміст першого твору зуміла артистка передати з такою силою, що викликала загальне зворушення.

Попісовим був теж виступ співака Михайла Мінського. Він виконав дві композиції до слів Шевченка А. Рудницького, а саме „Немає гірше, як в неволі" і „Радуйся, ниво неполитая". Для Рудницького поезія Шевченка не лише матеріял для пісні, але теж зміст і ідея для нової композиційної будови, часом, може, і на рахунок самої мелодії вірша. Баритон Мінського звучав імпозантно. При фортепіяні був сам композитор.

Окрасою концерту була скрипачка Оксана Сімович. Вона виконала „Леґенду", Веняввського, а далі „Сонатіну" Гайворонського і вкінці „Прелюд-Аллеґро" Крайслера. Вона виявила високу техніку віртуоза. Акомпаніював М. Фоменко.

На закінчення концерту хор „Кобзар", під управою Рудницького виконав кантату Січинського „Лічу в неволі". Сольо виконував М. Мінський. Хор „Кобзар" виявив і цим разом високий рівень своєї мистецької підготови. Соліст знову заблистів. При фортепіяні була пані Лідія Вульфа.

Сцена була гарно прибрана, а посеред неї домінувала нова скульптура Богдана Мухина „Шевченко".

Публіка виповнила залю Українського Клюбу і пережила незабутні хвилини високого ідейного і мистецького піднесення.

Т.

КОНЦЕРТ ХРИСТІ ЧВАРТАЦЬКОЇ

В субову, 23 квітня ц. р. о год. 2.30 по пол. відбудеться в Тавн Гол 113-123 Вест 43 вул., між Бродвей і 6-ою евеню фортепіяновий концерт нашої молодої піяністки Христі Чвартацької.

Христя Чвартацька

Її минулорічний концерт в Карнеґі Рісайтел Гол, нюйоркська критика прийняла прихильно. — „Головна її прикмета, писав „Ню Йорк Таймс", в тому, що все, що вона віддає, є для неї повне значення. Мало хто в її віці передає програму з такою інтенсивністю". „Геральд Трібюн" писала, що „Христя Чвартацька, за короткий час студій фортепіяну здобула багато технічного знання. Вона показала дійсне відчуття романтичної музики, і була музично здатна задержати ясно контрапункт Бахової прелюдії і фуґи". „Музікел Кур'єр" підкреслив також технічні можливості молодої піяністки. „З тими засобами і з дещо більше серйозних студій, писав згаданий музичний журнал, ми ще, без сумніву, її почуємо". Рецензію на минулорічний концерт Христі Чвартацької дав в „Свободі" проф. В. Грудин, і в нюйоркській німецькій газеті п. Ширк. В минулорічній програмі Христя Чвартацька виконала твори українських композиторів: Ревуцького, Корещенка і Фоменка.

В цьогорічній програмі Христя Чвартацька виконає фантазію Ц-дур, оп. 17 Шумана, 4-ту Сонату і менші твори Скрябіна, фантазію Ф-моль, ор. 49 Шопена і Токату, оп. 28 (перше виконання) українського композитора Володимира Грудина.

60-РІЧЧЯ ЛЯТОШИНСЬКОГО

В Києві відзначено дня 2 березня ц. р. 60-річчя з дня народження і 35-річчя творчої діяльности відомого українського композитора Бориса Миколовича Лятошинського. З цього приводу відбувся в залі Української Республіканської Філармонії вечір присвячений Лятошинському, з доповіддю О. О. Козицького про життя і творчий шлях Лятошинського і відчитанням привітань. Після урочистої частини відбувся авторський вечір ювілята. (Лятошинський, за повідомленням совєтської преси, „лавреат Сталінської премії та заслужений діяч мистецтв УССР").

ВІДБУЛИСЬ РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Л. М. КЛЮБУ В НЮ ЙОРКУ

Дня 26 березня у власних приміщеннях відбулися Шості Річні Загальні Збори Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку.

На голову Клюбу перевибрано Сергія Литвиненка. До Управи Клюбу вибрано пань: Іванну Прийму, Ольгу Яримович і Лесю Біскупську, та панів: Романа Купчинського, Григорія Костюка-Подоляка, Миколу Понеділка, Василя Косаревича-Косаренка, Ігоря Соневицького і Бориса Ржепецького.

До Контрольної Комісії обрано: Романа Савицького, Валентина Сім'янцева та Пилипа Татаринова.

Д-р М. Лоза

З МОВНИХ АРХАЇЗМІВ ШЕВЧЕНКА

1. Старий знахідний відмінок:

В українській мові досить живий процес заміни форми знахідного відмінка (акузатівус) формою родового в іменників чоловічого роду. Граматика сучасної літературної мови нормує цю справу так: всі живі іменники чоловічого роду, в тому числі й назви дерев, мають в однині в знахідному відмінку форму родового, затративши свою власну історичну форму.

У множині справа мається дещо інакше, бо лише назви осіб мають форми знахідного відмінка рівні родовому, а всі інші — рівні знахідному.

Жива українська мова виходить поза вказані тут норми, бо форма родового відмінка старається обхопити всі іменники чоловічого роду. Але ж знову, з другого боку, в народній мові вживаються ще й досі форми старого акузатива, і то навіть в тих випадках, де б повинна стояти форма родового відмінка.

Іменники жіночого роду мають теж тенденцію до заміни знахідного відмінка родовим у множині. Насамперед заміні підлягли особові іменники, згодом інші живі. Але в неособових живих іменників процес заміни ще не закінчився, і в літературній мові допускаються обидві форми.

У живих іменників середнього роду в знахідному відмінку теж зустрічаються паралельні форми.

Говорячи про архаїчні форми у Шевченка, маємо на увазі в першу чергу ті, що показують старший історичний стан мови. Таких архаїзмів у нього небагато (біля 30-и випадків). Деякі з них переглянемо на прикладах.

Зареготався, розігнався та [в дуб головою
(„Причинна")

На те літо криницю святили [на самого Маковія
І дуб посадили на прикмету [проїзжачим.
(„Москалева криниця")

Нехай, скажуть, спочивають, [поки батько встане
І розкаже по-нашому про [свої гетьмани.
(„Гайдамаки")

Подивився Гус на папи.
(„Іван Гус")

Як була вже згадка, старі акузативи зустрічаються ще часто в народній мові, а спеціяльно в народних піснях. Впадаючи у народний стиль, Шевченко пише:

Бий, дзвоне, бий, хмару [розбий!
Нехай хмари на татари, [а сонечко на християни!
Бий, дзвоне, бий!
(„Марина")

При вживанні знахідного відмінка в множині в неособових іменників Шевченко теж виявляє вагання: раз знахідний відмінок рівняється називному, раз — родовому:

Заплакали, та й потягли, на [коней сівши, до обозу.
(„Буває в неволі")

Ночували гайдамаки в зеленій [діброві,
На припоні пасли коні сідлані [готові.
(„Гайдамаки")

Для іменників жіночого й середнього роду Шевченко теж вживає двох форм знахідного відмінка в множині:

Було на хуторі погане мале [байстря —
Свиней пасло, Петрусем [звалось.
(„Петрусь")

Тут дав Бог мені близнята,
От я заховала близнят своїх [у коморі.
(„Відьма")

2. Архаїчні форми прикметника.

В старослов'янській і староукраїнській мовах прикметники відмінялися так, як іменники. Сліди такої відміни осталися і досьогодні в українській мові, переважно в народних піснях. Архаїчні форми прикметника у Шевченка можуть бути двоякого походження: раз вони вживаються під впливом народної пісні, то знову під впливом книжної церковної мови.

Іменникові форми прикметника зустрічаються в Шевченка найчастіше в називному відмінку, як, наприклад:

Пливе човен, води повен...
(„Човен")

Я стар був, немощен...
(„Буває в неволі")

Однак у Шевченка не бракує і старих іменникових форм у непрямих відмінках:

Та іноді старий козак [верзеться грішному [усатий
З своєю волею мені на чорнім [вороні-коні.
(„Хіба самому...")

Вплив книжної староцерковної мови помічається в такому реченні:

... Люта зла
Не дієш без вини нікому.
(„Єретик")

Архаїчні форми прикметників цікаві не тільки з морфологічного боку, вони відограють теж і свою ролю, як стилістичний засіб. Вони надають мові поважности, урочистости і слушні знов же тільки на своєму місці. (Порівн. О. Синявський, Норми, стор. 63).

3. Дієслівні архаїчні форми:

Із дієслівних архаїчних форм у Шевченка розглянемо дві: форму минулого часу і дієприслівник.

В старослов'янській і староукраїнській мовах минулий час утворювався за допомогою дієприкметника відповідного дієслова та особових форм допоміжного дієслова „бути" (єсьм, єси і т. д.). Це були складені форми. Згодом ці складені форми дієслова минулого часу спростилися тим, що допоміжне дієслово з особовими закінченнями відпало, а залишилися лише дієприкметники з родовими закінченнями однини і множини. (Ходил-єсьм, ходили-єсьмо, а згодом: я ходив, ми ходили і т. д.).

У Шевченка, — правда рідко, — але зустрічаються форми старого минулого часу:

(Шафарику!) прозрів — єси [в попелі глибоко
Огонь добрий смілим серцем, [смілим орлім оком.
(„Іван Гус")

Побіч цього явища заважується у Шевченка ще один цікавий факт: Шевченко виходить іноді поза норму давньої відміни і форми допоміжного дієслова „бути" вживає в інших часах:

І жаль мені стане твоєї божої [краси,
Де з нею дінешся — єси?

Форми сучасних українських дієприслівників різняться від давніх. Шевченко дуже часто застосовує архаїчні форми дієприслівника, особливо дієприслівника теперішнього часу:

Отак, ходя попід гаєм, Ярема [співає.
(„Гайдамаки")

І плакав Гус, молитву дія...
(„Іван Гус")

Архаїчних форм дієприслівника минулого часу Шевченко вживає мало, звичайно тоді, коли наслідує книжний стиль:

Драгий мій отче і мій царю!
Вели сестрі моїй Фамарі,
Щоб коржика мені спекла,
То я — вкусив його — [возстану
З одра недуга.
(„Царі")

Стиль Шевченка забарвлений не тільки окремими архаїчними формами. В його творах зустрічаються цілі епізоди, писані в стилі старословянщини („Неофіти", „Марія", „Псальми", „Молитви", „Подражанія").

ПРИВІТ УСУСУСАМ З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ

† Іван Рахальський,

бунчужний б. Запорізьк. К-су, учасник Кримського Походу.

ЗУСТРІЧ УСС-ів ІЗ ЗАПОРІЖЦЯМИ

Синельникове зайняли запоріжці після впертого бою. Після розгромлення большевики зайняли лінію Синельникове-Катеринослав, куди спрямувались німці, приготовляючись до тяжкої боротьби за Катеринослав. Лінія Олександрівськ-Карлівка лежала на боці, але на наміченій дорозі до Криму, який Болбочан мав наказ захопити поперед німців.

16-го квітня 1918 р. Болбочан займає передовими частинами ст. Олександрівськ; саме місто Олександрівськ лежить за Дніпровими порогами. Згідно з відомостями, до міста зближались дві групи австрійських військ — одна залізницею з Нікополя, а друга Дніпром з Херсону. Приблизно силою двох полків повного складу, з артилерією австрійці почали наступати з „Великого Лугу". Большевики вперто боронились і в перших хвилях відбили наступ. Але удар запоріжців з півночі вирішив бій на некористь червоних. До міста одночасно вступили і запоріжці й австрійці.

Ми дуже були здивовані, коли почули українську мову між австрійськими вояками. Потім виявилось, що це Українські Січові Стрільці. Ми знали про УСС, бо Українська Центральна Рада повідомляла населення летючками, що на поміч Україні йдуть УСС.

Козаки новітнього Війська Запорізького перемішались з Українськими Січовими Стрільцями. Після початкового здивування й недовір'я запанувала між нами велика радість, що довгі-предовгі віки неволі не вбили в галицькій частині нашого народу національного духа, і оце перед нами реґулярне військо з своїми відзнаками й прапорами, хоч під вищою чужою командою.

Гей-гей! Орли з Карпатських гір, прилетіли ви сюди на Землі Запорізькі помагати нам звільнити Україну від страшного ворога! І нам стало легше, ми підбадьорились, бо бачили, що ціла Україна гуде, роїться поле бою за Волю, а віками розлучені брати чудом і волею Божою об'єднались в перемозі за серце Запоріжжя — колиски традиції, козацької слави й непоборного духа України.

Палав щастям Український Січовий Стрілець, побачивши й увірившн в існування новітнього Війська Запорізького — козак в козака, рослі, одчайдушні та понад усі сердешні...

Це вперше зустрів він воїна, правдивого козака на тій

Командант Вишколу УСС в 1917 році, отаман М. Тарнавський, в оточенні старшин УСС в Демні коло Миколаєва. Сидить третій зліва — капелян УСС о. Ишенорський, коло нього стоїть пор. д-р В. Старосольський, хор. Шухевич, пор. Герасимів, сот. Вітовський, чотар Нижанківський, нижче хор. Девосир, хор. М. Гайворонський, між ними отаман М. Тарнавський.

вимріяній, рідній Україні. Горів щастям і Новітній Запорожець на вид УСС, гарячих ідеалістів, патріотів і добре вишколених реґулярних воїнів.

З дива не могли вийти, чи це привид чи дійсність. Дивував січовиків вусатий полковник Болбочан, що так бадьоро ходив і розмовляв з австрійським великим князем мов рівний з рівним. Нервово мняв у руці шпіцруту адьютант Вишиваного Луцький, хвилювався при розмові з Болбочаном пан-отець УСС Кушлик, суворо споглядав полковник Микитка, що побоювався за свобідну поведінку стрільців, які штовхались під боки та шептали:

— Дивись, Микитка мов завороженнй, він ніколи таким не був, завсіди штрамак, а сьогодні щось його піднесло.

— Мовчи, бачиш тих козаків з оселедцями, та це ж так ніби на образку в книзі, бракує тільки татар. А наші старшини голови потратили, бо... розумієш, Україну Велику бачать.

Там знов зідхає стрілець:

— Коли нам буде вільно зодягати жупани? Хіба як цісаря не стане!

Управа міста Олександрівська бажала святочної зустрічі військ з населенням. І полковник Болбочан порозумівся з архикнязем Вільгельмом улаштувати параду.

Полк УСС вирушив з півдня, а Запорожці з півночі. Церковна процесія з хоругвами, духовенством і Управою міста попереджували похід Українських Січових Стрільців. А назустріч їхав на коні полковник Болбочан, за ним оркестра, потім ішов 2-й Запорізький піший полк — чотири тисячі козаків і старшин, — далі Кінний ім. кошового Гордієнка полк, за ним Гарматний полк, Кінно-Горний Дивізіон Алмазова, панцерні автомашини й накінці наколесники.

Незабутня хвилина єднання... Карні ряди воїнів старої княжої Галицької Землі захоплено простували до злуки з новонародженими полками новітнього Запоріжжя, від яких віяла стара прадідівська традиція.

Нарід стрясав чужу поволоку ідей, ішов з Богом, за старим звичаєм з хлібом і сіллю, клав на себе хрест, а уста шептали подяку Тому, що був розп'ятий, що потерпів за гріхи людей...

Зупинилась процесія з багатотисячним народом, зупинились УССтрільці, бо побачили Запоріжців.

Зупинив неспокійного коня Болбочан — кошовий новітнього Війська Запорізького, краси й гордости України. Запоріжці стали.... Болбочан зійшов з коня і, вірний гаслу „З Хрестом і Мечем", зняв шапку, низько вклонився духівництву та в покорі підійшов під благословення старенького пан-отця. Одночасно полк. Зільницький закомандував: „До ноги! Шапки геть!"

Тільки одна хвилина гробової тиші, яку знов перервала команда: „На-крийсь!" — „На плече!" Болбочан вислухав привітання делеґації і прийняв хліб-сіль. Полк. архикнязь Вільгельм підійшов до Болбочана й на очах усіх, глибоко зворушений козацьким звичаєвим церемоніялом, розцілувався з ним.

Після цього відбувся парадний марш УСС і Запоріжців. Параду приймали Болбочан і архикнязь Вільгельм в присутності міського Голови. Вулиці заповнились народом по обох боках.

Проходили ряди залізної запорізької піхоти, побрязкуючи зброєю, гарцюючи переїжджала кіннота, цокотіли колеса важкої та легкої гармати, гули мотори панцерних автомашин, тихесенько посувались наколесники. А в повітрі гриміло: „Слава Україні!", лопотіли жовто-блакитні прапори і земля весело відкликувалась під такт маршу непоборних.

Аж от гостра, коротка команда. З запертим віддихом йде суцільна сіра лава — йде цвіт Галицької Волости — полк УСС, хлопці загартовані в боях, герої Маківки й Лисоні, з піднесеним голом, горді, що міряють кроками леґендарну Запорізьку Землю, овіяні ідеєю Матері-Січі... Идуть і мріють: „Скоріше побачити Хортицею!"

І чути було скрізь радість і захоплення, — зближався Великдень з надією на Україну від Карпат по Кавказ. Гомоніла Україна Придністрянська разом з Придніпрянською, одні перед одними хотіли показати себе з найліпшої сторони. Сипались обіцянки, присягання побратимства. А в повітрі витав окрилюючий Дух, розспіваний, веселий, незломний в дії, — зібрати всеньку Україну докупи, для себе, для Українського Народу.

Мов би для підтвердження цього їжились багнети, дзеленькотіли шаблі, іржали коні, обвішані ладунками, щирили зуби кулемети і зіяли дула гармат.... Це Земля Запорізька говорила: — Не дамо України! Буде Україна!

Андрій Кігічак

А ЩО ПРО УСУСУСІВ РОЗКАЗУЮТЬ РІКИ?

У вечірню тишину після маєвого дощу шумлять про щось карпатські ліси. В липневу спеку в полудне шепочуть якусь леґенду доспілі збіжжя. В пізню осінь виспівує з вітром свою скаргу суха, зів'яла тирса. Пригадують собі минуле і ріки, які на своєму віку багато дечого бачили. Це діється вночі, коли після вечірньої молитви стихне вся природа.

З приводу покінчення ювілеїв сороклїття збройного виступу УСС почала пригадувати давноминуле скромна, дармащо княжого роду, Ляториця. Вона горда з того, що від неї почалася стрілецька епопея, бо вона перша з наших рік побачила від часу полтавської трагедії українське військо. Правда, це військо мало чужі однострої, тільки на шапці з боку носило синьо-жовту стрічку. Але воно співало пісню про червону калину і про визволення України. Вона їх добре пам'ятає, коли то вони взимі 1914 р. переходили через неї, коли брили на стежі, або прямували на передні сторожі на гордих карпатських верхах Менчілі та Пікулі. Ляториця пригадала собі, якто восени 1914 року з поблизького Волівця відходили УСС на „двадцятки", а згодом в Поляні і Голубиннім формувалися знову в сотні, щоб під Свалявою загородити дорогу москалям на Мукачів, коло якого в Палянках стояв Вишкіл і Кіш УСС.

По другому боці Бескиду

Старшини і підстаршини сотні УСС А. Мельника. Сидять зліва направо: чотар В. Кучабський, пор. Андрій Мельник і хор. Федір Черник.

слухав тих спогадів Ляториці, Стрий. Він не княжого роду, це загартований карпатськими морозами бойко. І Стрий пам'ятає, як при його джерелах в Климці не тільки вмивалися на морозі по пояс, але як в його руслі поїв коні зав'язок стрілецької кінноти. Всіх прізвищ то він не пам'ятає, але вбилось йому в пам'ять прострілене лице кінночика-одчайдуха Коника. Стрий поніс вістку про УСС до Дністра, що в його джерелах зимує нове українське військо, яке збирається навесну 1915 року звільнити від москалів Галичину. Почала згадувати УСС і ріка Опір. Вона бачила тяжкі смертоносні 42-центиметрові гармати „Мерзери", які з-над її берегів біля Лавочного били по московських землянках на горі Кливі. Від стрілів того велетня дрижали немов осиковий лист бойківські хижі, і вилітали з коренем з землі столітні ялиці. Опір чув триденну переможну боротьбу за Маківку, а згодом бачив, як стрільці переможним маршем йшли на Поділля.

Згадувала УСС і підкарпатська Свіча, бо бачила їх під час маршу на Галич над Дністром. Дністер багато знав про українських січовиків. Пригадував собі як тішився тим, що УСС здобули міст під Галичем. Дністер втягав московські стрільна на своє дно, і так помагав українському війську ввійти до давньої української столиці. І дрижали під час того запеклого бою старі мури княжого замку. Дністер з гордістю пригадував, як згідно з наказом сотника Вітовського, в червні 1915 року у Львові на ратуші замаяв синьо-жовтий прапор. Дністер і історик, він пам'ятає, що з того приводу протестували в мадярському соймі.

Та найбільше може оповісти про УСС Золота Липа. Вона пригадувала собі землянки тих новітніх запорожців, під Заваловом та в Пановицькому лісі, які були подібні до старих січових куренів. Золота Липа прошуміла свою скорбну думу, коли згадала, що те молоде братство залишило над її берегами багато могил, між ними і могилу чотаря Івана Балюка.

Підгаєцький Коропець пригадує собі тих хлопців „як соколів", лише мов крізь сон, коли вони в погоні за ворогом тільки перелітали через нього. Зате мала нагоду добре їх пізнати повільна Стрипа, де вони побували майже рік. Вона пам'ятає їх важкі бої під Семиківцями та Бурканом. Вона бачила також муштру цього українського війська. Це було якесь дивне військо, коли воно не воювало, то творило пісні, писало поезії й оповідання та компонувало „Марш Стрипа". Це зробив їхній кобзар Михась Гайворонський.

Тут над берегами Стрипи редаґувався стрілецький журнал „Шляхи", тут стрілецтво виладовувало свій тонкий гумор в сатиричній „Бомбі".

З над Стрипи відійшло кільканадцять стрільців під проводом сотника Вітовського на Волинь, щоб подати їй руку в творенні рідного шкільництва. Піж тими стрільцями був і незабутньої пам'яті д-р Лука Мишуга.

Не забула Стрипа і того, як в ній січовики святили воду на Йордан.

Знають багато про УСС і менші річки, Ценівка та Нараївка, над якими українське військо перемагало ворога. А коли по трагедії на Лисоні „з Бережан до кадри" УСС „приманджали", то там знову стрінулись з старим знайомим ще з-під Галича, Дністром.

Дністер знав дуже багато про УСС і про історію України. Вишкіл УСС примістився в кількох селах (Веринь, Розвадів і Надітичі), а Кіш УСС стояв в селі Пісочна. Переказ розказує, що під старезним дубом в Верині відпочивав гетьман Богдан Хмельницький. Дністер пам'ятає, як Хмельницький зі своїм штабом в старій церковці в Верині слухав Служби Божої. Він знав, що частина Розвадова називається „Табір" тому, бо там стояв Хмельницького табір. Він пам'ятає багато. Та такої гострої муштри Дністер ще не бачив. А про те, що ділось у вишкільних бараках під Николаєвом, яке там кипіло життя, то Дністер знав з оповідання тих, які на дозвіллі приходили до нього купатися чи ловити рибу. Він знає багато таємниць. Дністер довідався, що в житті стрілецтва щось нове, щось важне сталося. З їх балачок над берегами виходило, що на Україні революція: Українське Військо, Українська Центральна Рада.

Тепер Дністрові ясно стало, чому молоді січовики заявляли: „Нам немає чого тут у вишколі сидіти!"

І прийшов час, що опорожніли від стрілецтва наддністрянські села, і Дністер вже не бачив УСС. Їх бачив Дніпро-Славутиця в Золотоверхому Києві.

Та про це треба буде погуторити в 50-річчя виступу УСС, це значить в 1964 році. Розуміється, як Всевишній дозволить дожити тієї хвилини. А може Господь дозволить зробити це вже не в Америці, тільки на Рідних Землях, над Дністром і над Дніпром.

СВЯТКУВАННЯ 40-их РОКОВИН ВИСТУПУ У. С. С.

Дня 10-го вересня 1954 р. минуло 40 років, як зі села Горонда, в Карпатській Україні, де тоді стояли постоєм Українські Січові Стрільці, вимаршувала першою на фронт у карпатський просмик біля Веречок сотня Василя Дідушка, щоб безпосередньо включитися у боротьбу проти відвічного ворога України, Москви. — Ця подія, — здавалося б, сама собою у ті часи зовсім звичайна й буденна, — мала в даному випадку історично - епохальне значення. Вона бо означала не тільки відновлення та продовження перерваної від злопам'ятного 1709 року збройної боротьби української нації за визволення, але — що більше — започаткувала нову, — одну з найсвітліших, добу в історії України. Добу, що в Книзі Битія нації писалася та ще й досі пишеться кров'ю Українських Героїв та славою Української Зброї й носить горду назву „Визвольні Змагання".

Сорокові роковини тієї величньої і важливої історичної події відзначило Братство Українських Січових Стрільців для своїх членів в дні 11-го вересня 1954 р. Ювілейним Апелем, що відбувся зі засвіченням символічної свічки, рівночасно того самого дня й о тій самій годині у всьому світі, а на терені ЗДА був попереджений ще Ювілейною Ватрою УСС в Черчі в дні 28 серпня м. р.

Одначе небуденна важливість та загально - національний, всеукраїнський характер святкованої події викликали у всієї української спільноти, що тепер розпорошена дослівно по всьому світі, — щиру потребу серця відзначити її сорокріччя як найдостойніше та найвеличавіше порядком всенародних святкувань. У ЗДА створився для цього, за спонукою Головної Управи Об'єднання б. Вояків Українців (ОбВУА) у Филаделфії, Всеамериканський Громадський Комітет для відзначення 40-річчя виступу Українських Січових Стрільців, що в його склад увійшли представники всіх українських центральних організацій. З доручення цього Комітету, що його очолює колишній член Союзу Визволення України та почесний член Братства УСС проф. Володимир Дорошенко, покликано до життя у всіх більших скупченнях українців у ЗДА його ж Відділи, що мають за завдання підготовити та влаштувати ювілейні святкування на місцях. Такий власне Відділ Всеамериканського Громадського Комітету створився з почину тутешнього Відділу ОбВУА також в Ню Йорку. В його склад увійшли всі діючі тут українські Комбатантські Організації, тобто: ОбВУА, Братство УСС, Братство І-ої Дивізії УНА „Броди-Лев", Товариство Запорожців ім. полк. Петра Болбочана, Товариство б. Вояків УПА та Станиця Вояків УПА, — далі Організації Української Молоді й Об'єднання Українців з Америці „Самопоміч". Очолюють нюйоркський Відділ названого Комітету: ген. штабу полк. Аркадій Валійський, як голова та сот. Іван Козак, як секретар. Той же Відділ, що діє від 3-го липня 1954 р., перевів при співучасті Хору „Думка" основну підготову ювілейних святкувань, що відбудуться в Квітну Неділю, дня 10-го квітня ц. р. — Їх попередили панахиди за душі поляглих і померлих УСС-ів, що відслужилися у всіх українських церквах м. Ню Йорку в дні 3-го ц. м.

Заплановані святкування проходитимуть за ось яким порядком: Точно о год. 3-ій попол. відбудеться в залі Фешен Інституту, 225 Вест 24-та вулиця, Ювілейна Академія з одною тільки короткою промовою, а потім о год. 7-й вечора у великій залі Українського Народного Дому в Ню Йорку Зустріч Громадянства з Українськими Січовими Стрільцями за спільною трапезою. В часі Зустрічі представники Товариств й Організацій матимуть змогу виголосити короткі привіти. Прийняття підготовляє, окремий Комітет Пань, що складається з членок місцевих Жіночих Організацій під вмілим керуванням п. Іванни Шепарович.

Програму святкувань оприлюднено афішами, оголошеннями в пресі й радіо та окремими запрошеннями. До участи запрошено перш усього Українських Січових Стрільців, як Почесних Гостей Громадянства, далі всі українські Товариства й Організації та взагалі все Українське Суспільство Ню Йорку й околиці, зокрема колишніх вояків з усіх часів і формацій. До супроводу при Апелеві Поляглих, що передбачений програмою Ювілейної Академії, запрошено Американсько - Українських Ветеранів зі станиці імені Петра Міню.

Зокрема запрошено Громадянство до як найчисленнішої участи в запланованій Зустрічі з УСС-ами, що подумана як дружня гостина, призначена для цього, щоб у свобідній, щирій товариській атмосфері перевести приємно вечір з нашими дорогими Ювілятами. При спільній трапезі з ними знайдеться місце для всіх українців доброї волі. Бо ж УСС-и — це не експоненти будьякої партії, чи політичної групи. Вони були завжди та залишилися й досі виразниками прагнень і волі всієї Нації, безстрашними оборонцями її прав, борцями за її краще майбутнє. Й тому власне вони одинаково рідні й близькі всім справжнім українцям, без різниці територіяльного походження, віровизнання, партійної принадежности, чи світопогляду. Їхній ювілей — це всенародне свято, призначене для вшанування тих взнеслих ідей, які присвічували й досі присвічують усім Воїнам Української Нації, а саме Ідеї Визволення та Ідеї Української Державности. — Поголовна участь у цих святкуваннях буде свідоцтвом нашої національної свідомости та політичної зрілости. Там забудемо все те, що нас роз'єднує та будемо почувати себе справді однією великою сім'єю, що зійшлася на спільне, родинне свято.

Д-р Іван Козак.

ПРИВІТ УСС З НАГОДИ 40-ЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ

Від Управи Т-ва Запорожців ім. Полк. Петра Болбочана в Америці

Літопис передає нам, що давно-давно Дніпром прийшли варяги, щоб правити нашими багатими землями. Перші варяги були мудрі, хоробрі й чесні. Посіяне зерно їхніх щирих замірів давало серед народу багатий плід. І далеко-далеко лунала слава про наших предків князів і княжих воїнів...

Потім діавол спокусив нас міжусобицями, — порізнені, розсварені, ми стали жертвою ворогів.

Прийшла тяжка неволя. Навіть Дніпро покірно возив тихими водами наїздників. Але цей же Дніпро в нижчій течії шумів, і ненависно бив хвилями: тут він захищав - укривав обездолених синів України.

І так народилась Січ на Хортиці. Одиак чужинецька заздрість, сусідська хитрість і чортівська гра знов давели до розбрату серед нашого народу. Нас ділили, шматували. Ми падали, вставали, а в результаті нас роздерли хижаки під різними „гаслами".

Чавив нас чобіт старшого „брата", гнітив „мосці-пан". Минали віки, Дніпро гнівався, пінився, бив у пороги, бризки розліталися по всій Україні. Люди проклинали ворога, а Мати-Січ гармонійно пісні й козацькою традицією голубила, потішала, кріпила й просила в Милосердного Бога ратунку...

І залунав від Кубані до Карпат клич давніх гетьманів: „До бою! За Україну! За Волю!"

Першою відгукнулась західня вітка — Галицька Земля Короля Данила. Блиснули під сонцем баґнети струнких рядів молодих нащадків — Січі. Гордо залопотів український прапор, — 10 вересня року божого 1914 УСС вирушили в бій проти ворога.

Спаленілі гарячкою Волі стрілецькі уста шептали молитву, бо з Богом зачинали.

А перед Рідною схилялися в просьбі: „Благослови, Запорозька Мати!" Так відробилась в новітніх часах перша Українська Збройна Сила — постали славні Українські Січові Стрільці.

Дорогі Побратими Січовики! За Вами пішли Новітні Запоріжці. І вже в Українській Державі на Землях Запорозьких зустрілись Ми!

УСС й Запоріжці з Хортиці понесли соборницьку Ідею в нарід і Віру в кращу майбутність.

Дорогі Побратими Січовики! Зустріч двох віток Українського Народу якраз в часах полону матеріялістичними ідеями, мала величезне й далекосягле значення, — значення соборне, значення закріплення ідеї національної.

Пригадайте, коли ми відштовхнулись від ворожої польсько-московської хвилі й з тифозною гарячкою майже голіруч простували з Любара на Схід, коли брати УСС давали нам гармату...

"Тут не було переговорів, не було торгів... Брат бачив брата голого, босого, безбройного й з серцем і душею без слів загортав у одежу, вручав огнепальну зброю й сумно проводив у невідому дорогу з молитвою: „Боже, допоможи нашій крові, сохрани їм життя, освіти їм темний, небезпечний шлях, закрий від ворога!"

Пригадайте кінець змагання реґулярної війни й цілий ланцюг таборів „союзної" Польщі, а в тім ланцюгу одну ланку „Домб'є". Чи не були ми разом? Чи не були соборниками? Чи тоді хто ділив нас на „східняків" і на „західняків"?

Передаймо це поколінню правдиво! Сьогодні переживаємо незвичайно тяжкий період, який криє в собі великі тріюмфи майбутньости, і це нас кріпить та зобов'язує бути з'єднаними, щоб виконати наймиліший і найсвятіший синівський обов'язок перед Батьківщиною. Допоможи нам, Боже!

Сот. Петро Содоль-Зілинський, полк. Іван Калинович, сот. Іван Науменко.

На чужині, Року Божого 1954.

Інж. Кость Церкевич

ЩО ДАЄ НАМ НАВЧАННЯ ТЕХНІЧНОГО КРЕСЛЕННЯ?

Навчання Технічного Креслення, ведене в рямках Українського Технічного Інституту в Ню Йорку, дає необхідне знання для осягнення фаху технічного кресляра. Знання це походить з індустрії і є оперте на щоденних і найновіших досвідах креслярської практики.

Крім практики ви вчитеся також теоретичної сторінки предмету, одначе навчання теорії спроваджується так далеко, як вам це потрібно до праці в підприємстві. Через це ви не витрачаєте багато часу на непотрібне вглиблювання в різні теорії технічної науки.

Ви одержуєте повний і ґрунтовний, практичний і теоретичний вишкіл з ділянки технічного креслення, читання технічних рисунків і копіювання. Навчання технічного креслення розпочинається від легких елементарних понять і теорем з начеркової ґеометрії й поступово, крок за кроком, впроваджується вас в комплекс технічних проблем, і в цей спосіб дається вам всебічні підстави для виконування вашого будучого фаху. Ви можете бути досвідченим і повновартісним фахівцем цієї технічної ділянки, якщо ви хочете цього. Ново набутий фах технічного креслення відкриває вам нові шляхи і можливості для осягнення „білоковнірцевої" й інтелектуальної - технічної праці в усіх закутинах Америки.

Щоб не витрачати дорогоцінного часу на доїзд до місця навчання, ви можете вчитися технічного креслення заочним шляхом і в домовій тишині маєте можливість ґрунтовно і систематично переоблювати учбовий матеріял. Через це ви стаєте господарем власної методи навчання і йдете успішно вперед, не будучи здержуваним в науці менш здібними або непрацьовитими учнями вашої кляси.

Ви укладаєте години своєї учбової праці так, як вам позволяють ваші повсякчасні обставини. Незалежно від кількости вашого вільного часу, ви можете вчитися всюди, використовуючи кожну вільну хвилину. Якщо б ви порахували всі непродуктивно втрачені хвилини в житті людини, як читання маловартісної літератури, вичікування на трамвай, непотрібні зустрічі, то ви переконаєтесь, що людина більше втратить, ніж заробляє і тому — використання кожної хвилини і найменшої нагоди для поліпшення свого життя — мусить бути нашим кличем.

Ви можете вчитися і розвивати технічне знання і досвід, не перериваючи вашу дотеперішню зарібкову працю. Ви не зв'язані ані часом, а скорість у навчанні і в поступі залежить від вас самих. Після закінчення курсу інженерного креслення і одержання креслярської праці, крім матеріяльної винагороди в формі готівки, яку платить вам працедавець, ви й далі здобуваєте знання і досвід в інтелектуальній і технічній праці вашої компанії і в цей спосіб ще раз опроцентовуєте своє знання і дотеперішній заробіток. Бо заробітня платня зростає зі зростом ваших років праці.

Термін закінчення курсу є два семестри, але при заочному навчанні ви є необмежені часом і цей курс можете закінчити в скоршому часі. Експериментально ствердженo, що середньо інтеліґентні особи можуть закінчити курс на протязі 5—6 місяців, при щоденному навчанні по 3—4 години.

Треба не забувати, що ваш індивідуальний спосіб навчання вчить вас самодисципліни і відповідальности перед собою й іншими. Ви виробляєте уроджені вам здібності — спритність обсервації і майстерність творчої праці. Удосконалюючи себе в цей спосіб, ви виробляєте свій характер.

Ваше навчання інженерського креслення знаходиться під індивідуальною контролею і повсякчасним доглядом досвідчених інструкторів-практиків, які самі сьогодні працюють як креслярі, конструктори або інженери. При навчанні інженерського креслення, копіювання і читання технічних рисунків узглядняються ваші особисті здібності, вашу освіту, ваш дотепер набутий фах, вашу теперішню можливо тяжку і невідповідальну вашому званню працю, ваш вік і вашу охоту до навчання.

Якщо ви закінчите навчання і мешкаєте недалеко Ню Йорку, то ви одержите безінтересовно відповідні вказівки і референції для одержання фахової креслярської праці. Якщо ви хотіли б спровадитись до Ню Йорку і тут осістися на стало, то вам допоможеться підшукати приміщення і зарібкову працю. Таке індивідуальне трактовання забезпечує вас від різних незнаних і прикрих несподіванок.

Ви вчитеся англійської мови. Під час навчання технічного фаху ви вживаєте двомовний учбовий матеріял: англійські підручники і український переклад до них. Завдяки цьому ви на протязі усього навчання стикаєтеся і послуговуєтеся англійською літературною мовою і англійською термінологією. Це провадить до того, що в короткому вчасі ви оперуєте такою масою англійських слів і зворотів, що при нормальних обставинах ви не придбаєте їх на протязі кількох літ. Хто ще не знає англійської мови або є до її опановання, то навчання технічного фаху є одночасним навчанням англійської мови.

Курс Інженерського Креслення є одною з дисциплін Інженерського Факультету, який розпочав організуватись на першій українській високій школі на терені Америки під назвою „Український Технічний Інститут" в Ню Йорку (в скор. „УТІ"). УТІ повстав з Українського Технічного Господарського Інституту (УТГІ), є дозволений американськими шкільними владами і йому прислуговують всі права високої американської школи. Всі учбові дисципліни мусять бути зголошені до Борд оф Едюкейшен і ним апробовані, заки розпочнуться їх викладати студентам. Щоб улегшити собі працю, а також приготовити ліпші можливості для закінчених студентів, УТІ придержуються програми викладів високих американських шкіл, їх методи викладання і оцінки зложених іспитів (пунктова система). З цієї причини всі вислухані виклади і здані іспити є узнавані в повній своїй висоті на кожній американській високій школі, на випадок, якби деякі студенти-абсольвенти УТІ хотіли б мати також диплом американської школи.

Після вислухання предметів з певного факультету (або курсу цього факультету) і зложення іспитів, УТІ виставляє свідоцтво з зазначенням здібности кандидата виконувати здобутий ним фах на УТІ.

Належачи до складу професури УТІ уважаю за свій обов'язок накреслити в повищій статті бодай частину того, що я спостеріг в УТІ і поділитися своїми спостереженнями з українською громадою в Америці. Нехай ці рядки — хоч частинно спричиняться до піднесення технічного знання ашої інтеліґенції і будуть стимулом для бажаючих студіювати технічні дисципліни.

„УКРАЇНСЬКІ ДРУЗІ, Я З ВАМИ!"

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ АНГЛІЙЦЯ, КОЛИШНЬОГО В'ЯЗНЯ ВОРКУТИ, ДО УКРАЇНЦІВ

Лондонська „Українська Думка" в числі 11 (416) з 17. березня ц. р. надрукувала дуже замітного і цікавого листа Виллілма Пиддинґтона, донедавнього в'язня совєтських концентраційних таборів у Воркуті, зверненого до українців. Лист п. Пиддинґтона доказує ще один раз дуже вимовно, що провідну ролю в антибольшевицькій боротьбі мають українці — українські повстанці і вояки УПА і що вони своїм прикладом захоплюють і ведуть не тільки людей із поневолених Москвою народів, але й членів західньоевропейських націй. Передруковуємо листа з незначними скороченнями. **Редакція.**

„Дорогі мої українські друзі — пише п. Виллілм Пиддинґтон. — Я не маю можливости написати до кожного з вас окремо, тому я використовую вільну українську пресу, щоб написати вам одного довгого листа... В цю хвилю я сиджу перед вогнем у вигоді мого дому у м. Бірмінґгам. Але на дворі снігова хуртвина і все побіліло від снігу.

Все це нагадує мені **Воркуту!** Російське місце рабської праці у арктиці: про табір ч. 15, шахту ч. 4, табір ч. 14, Тетте ч. 2, Капітальну шахту, Пересілказ, Ухту, Інту, Караґанду і Сибір. Всі ці міста і табори втримуються з рабської праці. Більшість мешканців у них є з вашої країни, України. Коли я прибув до Воркути — це були ваші люди, що подружили зі мною, допомагали мені і давали поради. Вони навчили мене всіх в'язничих триків та як поступати з російською стороною. Я навчився штуки ведення війни партизанським способом від колишніх членів УПА. Власне через це я уважаю себе одним із тієї ґалянтної дружини боєвиків із українських лісів. Я дуже добре знаю, за що вони боряться. Коли чоловік бачив, як розстріляли або тортурували всю його родину — то він має за що боротися.

Англійці, виглядає, не усвідомлюють собі серйозности положення в країнах за залізною завісою. Пересічний англієць чи англійка думають, що з розторощенням нацизму закінчився вік концентраційних таборів, рабської праці і диктатури. Повірде мені, що це неправда, бо в країні „робітничого раю" або „совєтського союзу" існують сьогодні сотки концентраційних таборів, „спец лаґрів" і в них політичні в'язні з усіх частин світу...

Як був виявлений світові після війни нацистський режим, так буде виявлений у всій своїй брудній славі комуністичний режим з його насиллям, мордами і грабунком невинних людей, як підставою.

Як могли б ми повалити совєтський уряд? Які наслідки були б з утрати совєтами України? Як могли б ми визволити Україну з-під совєтської тиранії? Відповідь на це, на мою думку, — одне велике внутрішнє повстання в Україні. З потрібною зброєю і вирядом це можна доконати. Тоді інші поневолені совєтами країни негайно пішли б слідом України. Тому я апелюю до всіх колишніх українських комбатантів і колишніх членів УПА, сдинатися до спільної боротьби проти червоних...

Прохання, яке я приніс від українських невільників у російських концентраційних таборах, звучало: „Скажи Черчилеві поспішати і визволити нас, поки не буде запізно". І далі: „Скажи брітанському урядові, щоб він збудився і відкрив свої очі на те, що діється за поволокою совєтської пропаґанди".

Якщо б були випущені з концтаборів усі політичні в'язні, совєтська економічна система завалилася б. Для наших брітанських делеґатів добре є їхати до Росії і оглядати життя в Москві, Сталінграді, Ленінграді, але чи відвідують вони такі місця як **Воркута,** Караґанда, Інта? Чи впускають їх до в'язниці Люб'янки і подазують її стан? Чи дозволяють їм розпитувати політичних в'язнів? Ні, мої приятелі, їм не дозволяють. Чи дозволить російський уряд мені повернутися до Росії, як туристові? Чи дозволять вони мені відвідати моїх товаришів у Воркуті? Чи дозволять вони мені взяти до Воркути члена парляменту з моєї округи і кількох робітників із місцевої фабрики? Ніколи, ніколи, ніколи.

Отже, мої українські друзі, пам'ятайте, що я з Вами, що я є один із вас, бо я розумію слово „комунізм". Я також розумію слово „повстанець" і вповні розумію, чому існують такі люди не тільки в Україні, але і в інших сателітних країнах. Хай Бог благословить їх на довге життя!

В. Е. Р. Піддінґтон".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

Окружний З'їзд Союзу Українок Америки.

Вслід за Окр. З'їздом у Филаделфії, відбувся дня 27 лютого такий у Ню Йорку із подібною програмою. З'їзд відкрила о год. 11 голова Окр. Ради СУА п. Іванна Бенцаль молитвою. Оформивши президію З'їзду (провід його спочивав у руках Окр. Ради), секретарка Окр. Ради, п. Н. Мітринґа прочитала програму нарад. Приступлено до вибору комісії висновків і проєктів, до якої увійшли: пп. Демидчук, Рожанковська, Корпало, Левицька, Марусевич і Гординська.

Слідував організаційний реферат голови СУА Олени Лотоцької, що був з'ясований уже в дописі про Окр. З'їзд у Филаделфії. Численно зібрані делеґатки з Ню Йорку й округи уважно прослухали його, нотуючи свої завваги до дискусії. О год. 1 проголошено обідову перерву. У цалі Укр. Дем. Клюбу членки Окр. Ради приготували обід і тут делеґатки обмінювались враженнями із прослуханого.

Провід дискусії обняла містоголова Окр. Ради п. Марія Демидчук. Першою точкою дискусії було присднування членства, що завдає кожній організації багато клопоту. На цю тему промовляло багато членок, виказуючи великий досвід і вироблення. Виявилось, що давних еміґранток у більшій кількості вже не можна присднати, хоч і тут завважується постійний хоч невеликий приплив. Але йдеться про маси тут народженого жіноцтва, що стоїть осторонь жіночої організації, та новоприбулих, що ще не встигли включитися.

Делеґатки видвигали дуже цікаві проєкти. Найбільше всіх хвилювала справа тут народжених, бо як усі ствердили однозгідно — вони в жіночій організації конечно потрібні. Новоприбуле жіноцтво ще не має такого знання американського ґрунту і не зможе, без їх допомоги, розвинути праці в усіх напрямках. Тому проблема тут роджених набирає великої ваги. Рішено простудіювати її уважно, щоб знайти відповідний підхід та плятформу співдії.

Другою точкою дискусії було видавництво СУА. Воно обіймає журнал „Наше Життя", твори Лесі Українки англ. мовою, та практичну книгозбірню (відбитки з дитячої і куховарської сторінки „Н. Ж."). У підготові є тепер інформаційна довідка „Ди Вумен оф Юкрейн" про українську жінку. Редакторка „Н. Ж." Лідія Бурачинська подала плян цієї книжечки, що буде гарно ілюстраційно оформлена.

Дискусія торкалась у першу чергу журналу, що є поширений між українським жіноцтвом. Присутні висказували свої побажання та завваги. Велике значення мають звіти з діяльности Відділів СУА, бо дають перегляд пропробленої роботи та служать вказівками для інших. Побажано було б подавати точніше приписи, бо молоде жіноцтво не має такого досвіду у куховаренні, як давніше, коли виростало в нормальних умовинах. Щодо творів Лесі Українки „Дух Полум'я", то всі погоджувались із тим, що їх треба б більш інтензивно поширювати. Треба подбати, щоб кожна членка купила їх своїй дочці, чи внучці і щоб вони знайшлися в кожній американській бібліотеці. Відділи повинні перейняти на себе це завдання.

У справі довідки „Ди Вумен оф Юкрейн" виступила окремо містоголова СУА п. Катерина Пелешок. Вона вказала на те, що це вперше українське жіноцтво видає про себе інформацію англійською мовою. Книжечка піде на міжнародний ґрунт і свідчитиме про нас та про наш громадський шлях. Тому цьому видашню треба присвятити особливу увагу. Нехай воно стане візитною карткою організації у її 30-ліття! А щоб воно було успішне, треба зібрати на нього відповідні фонди. Зараз же переведено збірку, що принесла $108, як заохоту до дальших пожертв.

Приступлено до третьої точки дискусії — Дому СУА. Як відомо, Союз Українок Америки придбав власний будинок у Филаделфії. Це велика благодать, що жіноцтво має там свою домівку. Але таку потребу відчуває також українське жіноцтво Ню Йорку та інших осередків. Про це треба подумати в майбутньому і до того змагати. Та покищо будинок у Филаделфії обтяжений морґеджом, що не дає змоги використати його так, як треба. Із цього висновок, що нам треба у першу чергу „спалити" морґедж, заки приступимо до придбання домівок в інших центрах. Делеґатки висловлювались позитивно до цього задуму. Закуповуючи уділи (шери) дому СУА, Відділи вкладають у них свої гроші, стають співвласником дому СУА і розбудовують свою організацію.

На закінчення дискусії комісія висновків і проєктів відчитала те, що З'їзд видвигнув. Всі ці проєкти З'їзд предложить Централі СУА, а та — зіставивши з проєктами інших осередків СУА — XI. Конвенції, що відбудеться у вересні ц. р. у Филаделфії.

О год. 6 З'їзд закінчився відспіванням гимну СУА. Голова Окр. Ради подякувала Відділам за численну участь (було заступлених 9 Відділів) і закрила З'їзд.

Л. Б.

Гемпстед, Н. Й.

У поклоні Шевченкові

Як кожного, так і цього року, старанням відділу УККА в Гемпстеді наша громада гідно вшанувала роковини Великого Сина українського народу — Т. Шевченка.

В неділю, дня 13 березня 1955 року, в авдиторії Ґудріч Школи в Гемпстеді — Юніондейл, зібралося численно українське громадянство Гемпстеду й околиці, щоб „пом'янути не злим, тихим словом" свого національного Пророка.

Святкова Академія почалася американським гимном, що його відспівала п. Лідія Гончарів, після чого голова місцевого відділу УККА, полк. Сасиль Рибак відкрив Академію коротким вступним словом в англійській мові, а після нього мішаний хор, під проводом ред. Мих. Островерхи виконав „Заповіт", який увів приявних у святковий настрій.

Дальшу програму виповнили: сольоспіви — п. Ольги Рибак, Лідії та Якова Гончаревих, дует Марії Шумило й Л. Гончарів та квартет — Л. Гонгарів, М. Шумило та Я. і А. Гончаревих, а далі виступ хору, під керівництвом М. Островерхи та дві деклямації — „Послання" п. Вожаківської та „До Основяненка" Христі Сваричевської.

Фортепіяновий акомпаніямент цього концерту спочивав у руках проф. Вожаківського з Ню Йорку.

Святковий реферат про вічну актуальність Шевченка виголосив д-р Остап Фірчук.

Академія пройшла з повним успіхом, а переведена збірка добровільних датків дала суму 72 долярів.

М. Курчак

Спорт

ТРИЗУБ — ПАССОН 5:2 (1:1).

Филаделфія, 3 квітня. — Передостанні футбольні змагання за першість знову закінчились перемогою і потверджують, що Тризуб сьогодні є надальше грізним противником у Филаделфійській Лізі. Наші мають розіграти ще одні змагання з Блу Белзом, який до цієї пори на шість гор стратив лише одну точку. Ці змагання будуть рішальними. Тризуб має остільки шанси, що йому вистачить лише ремісувати, і тоді буде мати запевнене перше місце. Зрештою, Блу Белз крім цього буде ще мати два змагання, а найтяжчі з Ерцґебірґе у них дома. Ці сензаційні змагання відбудуться в неділю 17 квітня, о год. 2.30 по пол. на грищі Блу Белзу при Комлей і Райсінґ Сан вул. (60-та сотка на півночі).

Пассон показався дружиною слабою, але мимо цього в першій півгрі вдалось йому задержати нерішений вислід. Наші грали о клясу вище, але ця недиспозиція стрілова переслідувала Тризубівців до кінця гри. Вже в другій хвилині, через неувагу нашого помічника, господарі гарним стрілом — „щуром" провадять 1:0. Наші тим не переймаються і далі атакують противника, де з гарної комбінації, Фрайманіс вирівнює. Гру утруднювало також погане грище, на якому м'яч скакав, куди тільки міг і тим впроваджував в блуд змагунів, які звикли до комбінаційної гри. Декілька небезпечних випадів певно виловлює Аннок.

В другій півгрі наші мали абсолютно більше з гри і майже через цілий час атакували господарів. В тому часі Тризуб гарно комбінує, мимо поганого грища, і з таких комбінацій Фрайманіс стріляє ще трос воріт, а Світенко одні. Вислід міг би бути навіть вищий, але м'яч не хотів чомусь „летіти" сам до воріт. Було б вказаним на майбутнє менше під час гри говорити, бо це приносить замішання і денервує змагунів.

В слідуючу суботу Тризуб розіграє товариські змагання з Україною з Монтреалу (Канада) о год. 2.30 на грищі при Ірі і Фронт вул. Тризуб виступить до цих змагань в своєму найкращому складі. Наша Филаделфійська громада напевно візьме численну участь у цих небувалих змаганнях.

П. К.

● Бруклинський суд засудив на смертну кару 20-річного Ернеста Лі Едвардса, який убив рибалку і забрав у нього одного доляра. Виконання кари стримано.

ПОМЕР ВИДАВЕЦЬ АНТІН БІЛОУС

Ню Йорк. — У середу 6-го квітня вранці помер у лікарні в Ню Йорку відомий видавець-громадянин, Антін Андрієвич Білоус, проживши 63 роки. А. А. Білоус провадив книгарню й видавництво на спілку з пок. Юрієм Сірим-Тищенком, потім був одним із засновників і членів „Книгоспілки". Панахида відбудеться в п'ятницю 8 квітня о год. 8-ій веч. в похоронному заведенні Петра Яреми при 7 вул., а похорон в суботу, 9 квітня о год. 9 вранці, причому тіло перевезуть з названого похоронного заведення до Свято-Троїцької Церкви при 21 вул.

ПОДЯКА

Цією дорогою нашу велику подяку складаємо: Шкільній Раді, Учительській Громаді, Курсам Українознавства при УКК, усім Товаришам праці, Золотому Хрестові ч. 1., Відділові УНСоюзу ім. св. Володимира Вел., Учням Стрийської гімназії та всім установам і організаціям, що одні з перших виявили нам глибоке співчуття у нашому горю! Зокрема сердечно дякуємо Вп. п. Д-р Калині, Вп. Д-р К. Кисілевському, Вп. п. Д-р М. Рибакові, Вп. П. Демидчукам, та Вп. П. Макарушкам за глибокі - щирі прощальні промови. Підчеркаючи нашу велику вдячність, пересилаємо скромний дар — 20 дол. на залишенців в Европі.

Надія Кокольська — дружина; Марта, Галина, Всеволод — діти; Микола Кобрин і Мирослав Яремко —, зяті; Юрко Нестор, Тарас — внуки.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

БРИДЖПОРТ, КОНН. — Т-во Українська Січ, Відд. 59, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 9. квітня, в У. Н. Домі під ч. 517 Галет вул., о год. 7:30 веч. Взивається все членство прибути на час і вирівняти свої залеглости. — Управа.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Б-во св. Ів. Хрестителя, Відд. 76, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. квітня, о год. 1-ій попол. Проситься всіх членів прийти на ці збори й вирівняти свої вкладки. Довгуючі члени, якщо не вирівняють залеглостей цього місяця, будуть суспендовані. — С. Мриґлод, пр.; В. Шеремета, кас.; В. Салабун, секр.

✝

У безмежному смутку повідомляємо Родину, Приятелів і Знайомих, що дня 18-го березня 1955 р., спочила в Бозі на 72 році життя

АННА ОХРИМОВИЧ

з дому МАРТИНКІВ

вдова по парохові села Завадів, пов. Стрий, деканові о. Богданові Охримовичеві.

Похорони відбулися дня 23-го березня з церкви св. о. Миколая в Шикаґо.

Вічна Їй Пам'ять!

Горем прибиті:

Донька Марія і зять Адам АНТОНОВИЧ
Син Маркіян і синова Марія ОХРИМОВИЧ
Внучка Наталія з мужем Василем ШУЯ
Борис, Аріядна — внуки
Марта — правнучка.

✝

Припадково дістали з рідного краю сумну вістку, якою ділимося з Рідними, Друзями і Приятелями, розкиненими по всьому світі:

наш найдорожчий — Муж і Батько —

ГРИГОРІЙ КИРИЧЕНКО

помер на рідній прадідівській землі, повернувшись з надірваним здоров'ям на Україну з Сибірського заслання.

Оплакуємо Твою далеку могилу, Дорогий Страднику, Хазяїне наш і Тату.

Хай рідна полтавська земля біля Пела, який Ти так любив, буде Тобі легкою.

МАРІЯ БОРИСЕНКО
ОЛЕКСАНДЕР КИРИЧЕНКО
ВОЛОДИМИР і НАДІЯ КИРИЧЕНКО

Америка, квітень 1955 р.